

Κριτική της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) του έργου «Κέντρο Αθλητισμού, Μνήμης και Πολιτισμού στη Ν. Φιλαδέλφεια Αττικής»

Περιεχόμενα	Σελ.
1. Περιγραφή έργου	3
2. Συστημικό πρότυπο των παραγόντων του δημοσίου προβλήματος με τίτλο «Κέντρο Αθλητισμού, Μνήμης και Πολιτισμού στη Νέα Φιλαδέλφεια Αττικής» (γήπεδο ΑΕΚ)	5
– Παράγοντες του προβλήματος «Νέο Γήπεδο ΑΕΚ» (Διάγραμμα 1)	7
– Γενικές παρατηρήσεις / επεξηγήσεις του Διαγράμματος	8
▪ Σύστημα αξιών	
▪ Σύστημα κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης	
▪ Σύστημα πληροφορίας	
▪ Σύστημα ελέγχου	
▪ Σύστημα περιβάλλοντος	
▪ Σύστημα πρωτογενών ομάδων	
▪ Σύστημα προσώπου	
3. Ως προς τη νομιμότητα της διαδικασίας διαβούλευσης της ΜΠΕ	13
4. Παρατηρήσεις επί του περιεχομένου της ΜΠΕ	16
▪ Εναλλακτικές λύσεις	
▪ Ασφάλεια	
▪ Πυροπροστασία	
▪ Επιπτώσεις στο αστικό περιβάλλον	
▪ Επιπτώσεις στη χλωρίδα – πανίδα του Άλσους	
▪ Κοινωνική συνοχή	
▪ Οικονομία / απασχόληση	
▪ Απορρίμματα	

5. Παρατηρήσεις επί της Μελέτης Κυκλοφοριακών Επιπτώσεων (ΜΚΕ)	30
- Θέση στην πόλη	
- Αναμενόμενη ζήτηση μετακινήσεων	
- Επιπτώσεις στη λειτουργία του οδικού δικτύου, τη στάθμευση και τη λειτουργία των υπόλοιπων μέσων μεταφοράς	
- Ρόλος, επιπτώσεις, σκοπιμότητα και εναλλακτικές λύσεις του έργου της υπογειοποίησης των οδών Πατριάρχου Κων/νου και Φωκών	
- Οικονομική θεώρηση	
6. Συστημικό Πρότυπο Δυσμενών Επιπτώσεων του Έργου / Συμπεράσματα	41
Πηγές – Βιβλιογραφία	44

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κριτική της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) του έργου «Κέντρο Αθλητισμού, Μνήμης και Πολιτισμού στη Ν. Φιλαδέλφεια Αττικής»

Με την από 5/8/2015 αίτησή του, ο Δήμος Φιλαδέλφειας-Χαλκηδόνος ζητεί από το Επιμελητήριο τη γνώμη του σχετικά με την Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του έργου «Κέντρο Αθλητισμού, Μνήμης και Πολιτισμού στη Ν. Φιλαδέλφεια Αττικής» (εφεξής ΜΠΕ).

Μετά από μελέτη της ΜΠΕ και των λοιπών στοιχείων του φακέλου που υποβλήθηκε από το Δήμο, το Επιμελητήριο διατυπώνει την ακόλουθη γνώμη.

1. Περιγραφή έργου

Το έργο, όπως περιγράφεται στην ΜΠΕ είναι το εξής (Κεφ. 1 σελ. 2):

«Το υπό μελέτη έργο αφορά στην κατασκευή αθλητικών εγκαταστάσεων της ΑΕΚ και συγκεκριμένα κλειστού γηπέδου ποδοσφαίρου με κερκίδες και συνοδευτικές και συμπληρωματικές χρήσεις.

Το γήπεδο προβλέπεται σε οικοδομικό τετράγωνο 29.121,61 m², σχεδιάζεται για μέγιστη χωρητικότητα 31.527 θεατών, αλλά η χωρητικότητα αυτή μειώνεται κατά 387 καθίσματα λόγω της τοποθέτησης των δημοσιογραφικών εδράνων.

Στην ίδια έκταση το αθλητικό σωματείο της **Αθλητικής Ένωσης Κωνσταντινουπόλεως** (ΑΕΚ) είχε σταδιακά από το 1932 διαμορφώσει τις αθλητικές υποδομές της, το γήπεδο «Νίκος Γκούμας», που λειτουργούσαν αδιάλειπτα μέχρι το 2003, οπότε και κατεδαφίστηκαν για να δημιουργηθούν οι υπό μελέτη σύγχρονες εγκαταστάσεις.

Ένας από τους στόχους του έργου είναι να καλύπτει τις ελάχιστες απαιτήσεις για να έχει τη δυνατότητα φιλοξενίας ποδοσφαιρικών αγώνων διεθνών διοργανώσεων (FIFA –UEFA), αλλά και να μπορεί να συμπεριληφθεί σε φακέλους υποψηφιότητας διεθνών διοργανώσεων της χώρας. Μεταξύ άλλων για το σκοπό αυτό απαιτείται ελάχιστη χωρητικότητα 30.000 θέσεων».

Η κατασκευή του ανωτέρω νέου γηπέδου της ΑΕΚ αποτελεί πολύπλοκο δημόσιο πρόβλημα, η προσέγγιση του οποίου προϋποθέτει τη χρήση της κατάλληλης

μεθοδολογίας, δηλ. της Συστημικής. Για το λόγο αυτό, προηγείται (Κεφ. 2) η παρουσίαση του συστημικού προτύπου των βασικών παραγόντων / συντελεστών του προβλήματος, που ταυτίζονται πράγματι με τα βασικά σημεία επί των οποίων οφείλει να αποφανθεί τεκμηριωμένα η ΜΠΕ.

Ακολουθεί η παρουσίαση του κεντρικού νομικού ζητήματος, το οποίο ασκεί κρίσιμη επιρροή στη νομιμότητα της τρέχουσας διαδικασίας έγκρισης της ΜΠΕ (Κεφ. 3). Το ζήτημα αυτό αφορά την εν προκειμένω παράλειψη τήρησης της διαδικασίας Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ), η οποία έπρεπε να προηγηθεί της εκπόνησης και έγκρισης της ΜΠΕ και στα πλαίσια της οποίας έπρεπε να έχουν εξετασθεί οι παράγοντες / συντελεστές του προβλήματος.

Στη συνέχεια, γίνεται αντίκρουση των επιμέρους παραδοχών και συμπερασμάτων της ΜΠΕ σχετικά με τις επιπτώσεις του έργου και τον τρόπο αντιμετώπισής τους (Κεφ. 4). Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στις επιπτώσεις στον τομέα των μεταφορών, οι οποίες έχουν αποτελέσει και αντικείμενο ειδικής μελέτης κυκλοφοριακών επιπτώσεων (Κεφ. 5).

Η αντίκρουση ολοκληρώνεται με την παρουσίαση συστημικού προτύπου των βασικών πλημμελειών της ΜΠΕ και την εξαγωγή των συμπερασμάτων (Κεφ. 6).

2. Συστημικό πρότυπο των παραγόντων του δημοσίου προβλήματος με τίτλο «Κέντρο Αθλητισμού, Μνήμης και Πολιτισμού στη Νέα Φιλαδέλφεια Αττικής» (εφεξής γήπεδο ΑΕΚ).

Ο νόμος 4277/2014 ανέλαβε να λύσει το πρόβλημα της ανακατασκευής του γηπέδου της ΑΕΚ στη Ν. Φιλαδέλφεια, το οποίο υπέστη ζημιές από τους σεισμούς και κατεδαφίστηκε το 2003. Πρόκειται για ένα **πολύπλοκο δημόσιο πρόβλημα**, δεδομένου ότι το γήπεδο της ΑΕΚ συνδέεται άμεσα με τις ιστορικές συνθήκες γένεσης και εξέλιξης του προσφυγικού οικισμού της Ν. Φιλαδέλφειας και αποτελεί κεντρικό σημείο αναφοράς αυτού. Εν όψει του σημαντικού ρόλου που διαδραμάτισε το γήπεδο στη διαμόρφωση της οικιστικής, πολιτιστικής και κοινωνικής φυσιογνωμίας της πόλης, η απόφαση για την ανακατασκευή του οφείλει να αντιμετωπίσει το σοβαρό ζήτημα της αρμονικής ένταξής του στο σημερινό οικιστικό ιστό και τις συνθήκες ζωής της πόλης υπό το πρίσμα των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης, των απαιτήσεων της εθνικής και ενωσιακής νομοθεσίας και υπό το βάρος του εξαιρετικά υποβαθμισμένου αστικού και φυσικού περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας.

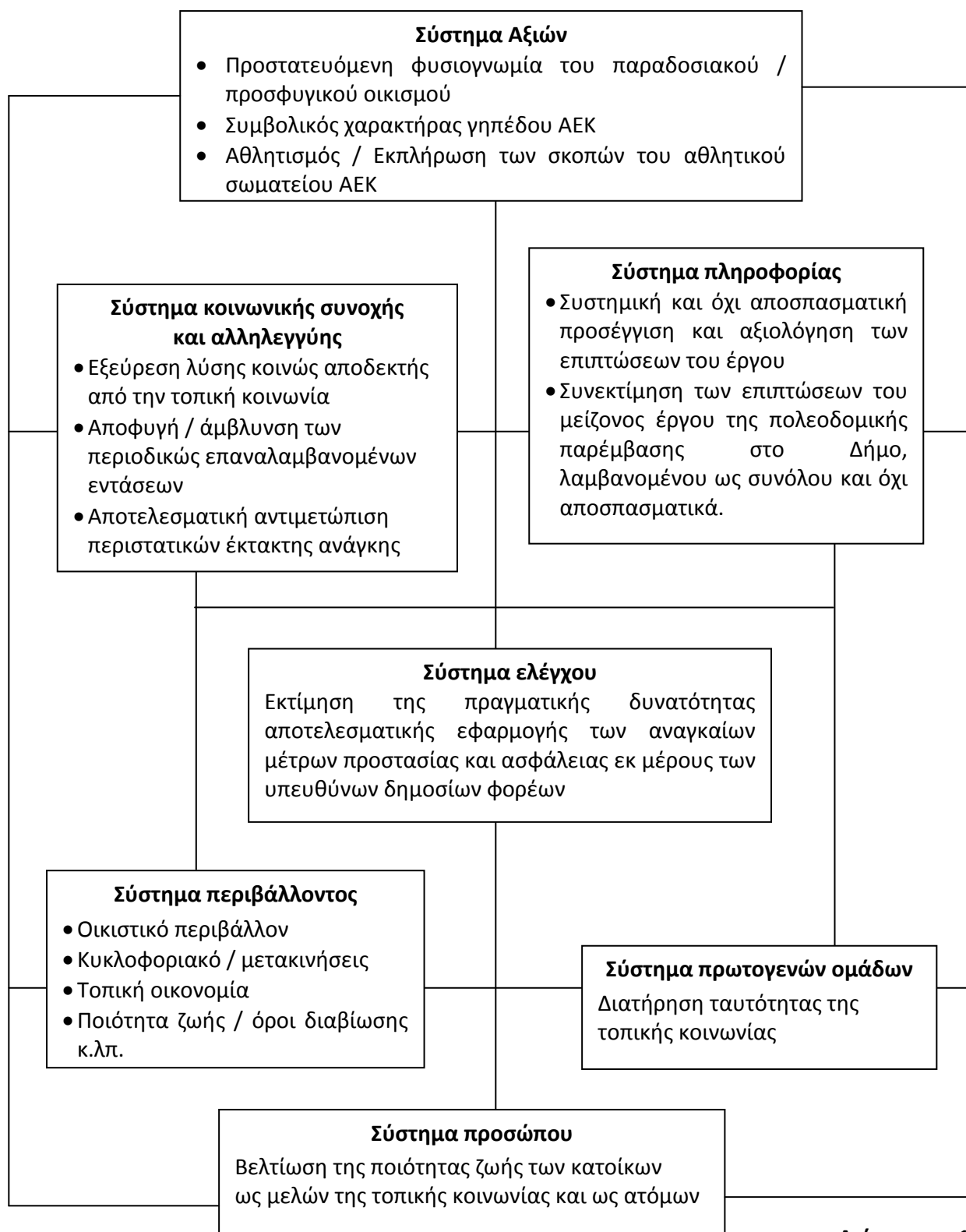
Η φύση, το μέγεθος και η θέση του έργου στο συγκεκριμένο Δήμο, με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που τον διακρίνουν, καθώς και οι ριζικές, έναντι του παρελθόντος, μεταβολές ως προς τις επιπτώσεις της λειτουργίας ενός μείζονος ποδοσφαιρικού γηπέδου όταν αυτό βρίσκεται μέσα στον οικιστικό ιστό, καθιστούν αναγκαία τη **συστημική**, δηλ. συνολική, συνδυαστική και όχι αποσπασματική, αντιμετώπιση των επιπτώσεων αυτών.

Η απόφαση για την επίλυση του προβλήματος του νέου γηπέδου της ΑΕΚ οφείλει να λάβει συνδυαστικά υπ' όψη της τουλάχιστον τους βασικούς παράγοντες οι οποίοι συνδέονται με:

- α) τις **αξίες** στην πραγμάτωση των οποίων οφείλει να αποβλέπει η επαναλειτουργία του γηπέδου (σύστημα αξιών),
- β) τη χρήση της κατάλληλης **επιστημονικής γνώσης και μεθοδολογίας** για την επιλογή της βέλτιστης λύσης του προβλήματος (σύστημα πληροφορίας),

- γ) τη διασφάλιση της **κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης**, οι οποίες επηρεάζονται άμεσα από την απόφαση αυτή (σύστημα κοινωνικής συνοχής),
- δ) τη διακρίβωση της **ικανότητας** (capacity) του διοικητικού μηχανισμού να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που θα προκύψουν εξ αιτίας του έργου (σύστημα ελέγχου),
- ε) τις επιπτώσεις του έργου στο **περιβάλλον**, φυσικό, πολιτιστικό, οικιστικό, και κοινωνικό, υπό το πρίσμα των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης (σύστημα περιβάλλοντος) και, τέλος,
- στ) τις επιπτώσεις στην **τοπική κοινωνία** ως σύνολο και τους κατοίκους ως **άτομα**.

Παράγοντες του προβλήματος «Νέο Γήπεδο ΑΕΚ»

Διάγραμμα 1

Γενικές παρατηρήσεις / επεξηγήσεις του Διαγράμματος

Σύστημα αξιών

Με δεδομένο το γεγονός ότι η κατασκευή και λειτουργία του Κέντρου Αθλητισμού Μνήμης και Πολιτισμού της ΑΕΚ μνημονεύεται (απλώς, χωρίς ειδικότερες προδιαγραφές) στο Παράρτημα VII του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθηνών (ΡΣΑ) και τυγχάνει, κατ' αρχήν, γενικής αποδοχής από την τοπική κοινωνία και τους φιλάθλους της ΑΕΚ, γεννάται περαιτέρω το ζήτημα της επιλογής των κατάλληλων κριτηρίων με βάση τα οποία θα ληφθεί η απόφαση σχετικά με τη συγκεκριμένη βέλτιστη θέση, μέγεθος και λειτουργία του γηπέδου.

Στην κορυφή της πυραμίδας των εννόμων αξιών που πρέπει να ικανοποιηθούν κατά προτεραιότητα, βρίσκονται οι πολιτιστικές αξίες τις οποίες οφείλει να εξυπηρετεί η λειτουργία του γηπέδου και οι οποίες σχετίζονται άμεσα με τη βιώσιμη ανάπτυξη της πόλης. Οι αξίες αυτές είναι η **διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας του οικισμού**, η **άθληση των κατοίκων** και ο **ρόλος του γηπέδου** ως στοιχείου αναγκαίου για την υλοποίηση των προηγούμενων.

Η ίδρυση του αθλητικού σωματείου της ΑΕΚ αμέσως μετά την εγκατάσταση των προσφύγων στο συγκεκριμένο οικισμό, επιτέλεσε μια πολύ σημαντική λειτουργία στην ιστορική διαδρομή του οικισμού. Διατήρησε, σε συμβολικό επίπεδο, τους δεσμούς των προσφύγων με την πατρίδα που εγκατέλειψαν και, ταυτόχρονα, οι αθλητικές του δραστηριότητες απετέλεσαν τον άξονα γύρω από τον οποίο οικοδομήθηκαν οι μεταξύ τους σχέσεις και η ένταξη στη νέα τους πατρίδα. Η δημιουργία της διακεκριμένης, σε πανελλήνιο επίπεδο, ποδοσφαιρικής ομάδας με έδρα το ομώνυμο γήπεδο, διευκόλυνε την ενσωμάτωση των προσφύγων στο νέο τους περιβάλλον, αλλά και την παράλληλη διατήρηση της ταυτότητάς τους.

Εξίσου σημαντικό είναι το κριτήριο της διατήρησης της φυσιογνωμίας του οικισμού, ο οποίος σχεδιάστηκε εξ υπαρχής σύμφωνα με τα πολεοδομικά πρότυπα της εποχής και διατηρήθηκε σε μεγάλο βαθμό στη διαδρομή του χρόνου, με αποτέλεσμα να παρουσιάζει σήμερα μια εικόνα η οποία τον διαφοροποιεί από το άναρχο πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας και χάρη στην οποία

χαρακτηρίστηκε προστατευόμενος παραδοσιακός με το Προεδρικό Διάταγμα της 11ης Ιουνίου 2001 (ΦΕΚ 467Δ/18.6.2001).

Τέλος, οι αθλητικές δραστηριότητες του αθλητικού σωματείου της ΑΕΚ, πρωτοποριακές για την εποχή τους και απευθυνόμενες έκτοτε προς ένα ευρύ φάσμα ηλικιών και αθλητικών προτιμήσεων των κατοίκων, συνέβαλαν καθοριστικά στη διαμόρφωση της ιδιαίτερης φυσιολογίας του οικισμού και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το νέο Γήπεδο, προκειμένου να εξακολουθήσει να εξυπηρετεί τις αξίες αυτές, πρέπει να εντάσσεται αρμονικά στην ιδιαίτερη φυσιολογία του οικισμού, να μη διαταράσσει την ποιότητα του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος και να παρέχει στους κατοίκους τουλάχιστον τις ίδιες, αν όχι βελτιωμένες, υποδομές και ευκαιρίες για την ενασχόλησή τους με τον ερασιτεχνικό αθλητισμό σε διάφορα αθλήματα. Οι τρεις αυτοί παράγοντες, δηλ. **η ιδιαίτερη φυσιολογία του οικισμού, ο συμβολικός χαρακτήρας του γηπέδου καθώς και οι αθλητικές δραστηριότητες στα πλαίσια της δράσης του ερασιτεχνικού σωματείου της ΑΕΚ**, συνδέονται στενά μεταξύ τους με θετική αλληλεπίδραση, η οποία συμβάλλει αποφασιστικά στο επίπεδο της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Ο σεβασμός των ανωτέρω αξιών / κριτηρίων, λαμβανομένων συνδυαστικά ως σύστημα, αποτελεί το πρωταρχικό και σύνθετο κριτήριο της απόφασης για την κατασκευή του γηπέδου, αποτελεί δηλ. το όριο μέσα στο οποίο πρέπει να κινηθούν οι εναλλακτικές λύσεις για την ακριβή θέση, μέγεθος, ένταση λειτουργίας και προορισμό του γηπέδου. Αυτό σημαίνει ότι η ΜΠΕ οφείλει να διαλαμβάνει ειδικό κεφάλαιο στο οποίο θα εξετάζονται, από τους αρμόδιους επιστήμονες, οι δυσμενείς επιπτώσεις, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες, τις οποίες ενδέχεται να έχει η κατασκευή και λειτουργία ενός γηπέδου με τις συγκεκριμένες προδιαγραφές στο ανωτέρω βασικό σύστημα αξιών.

Η παράλειψη της έρευνας και αξιολογήσεως αυτής συνιστά βασική πλημμέλεια της ΜΠΕ.

Σύστημα κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης

Με αφετηρία τα ανωτέρω κριτήρια, η ΜΠΕ οφείλει να εξετάσει το ζήτημα της εξεύρεσης μιας λύσης αποδεκτής από τους κατοίκους του οικισμού, στη μεγάλη τουλάχιστον πλειοψηφία τους. Και τούτο, διότι το γήπεδο της ΑΕΚ δεν αποτελεί μια συνηθισμένη αθλητική εγκατάσταση που τυχαίνει να βρίσκεται στον οικισμό

της Ν. Φιλαδέλφειας, αλλά αποτελεί και το βασικό σημείο αναφοράς γύρω από το οποίο έχει οικοδομηθεί η ταυτότητα της πόλης και η κοινωνική συνοχή των κατοίκων του Δήμου. Η κοινωνική συνοχή αποτελεί βασικό στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης και σημαντική πτυχή του κοινωνικού κεφαλαίου, η διαφύλαξη του οποίου έχει, σύμφωνα με την επιστήμη της βιωσιμότητας, ανάλογη σημασία με τη διατήρηση του φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου. Η συμβολή του παλαιού γηπέδου της ΑΕΚ στη δημιουργία αισθήματος κοινωνικής συνοχής στους κατοίκους του Δήμου αποτελεί σημαντικό επίτευγμα, το οποίο πρέπει να διατηρηθεί και όχι να τεθεί σε κίνδυνο από τη λειτουργία ενός γηπέδου με εντελώς διαφορετικές προδιαγραφές και προορισμό. Η αποδοχή του γηπέδου εκ μέρους των κατοίκων διευκολύνει, άλλωστε, την εκτόνωση των εντάσεων που συνδέονται αναπόφευκτα με τη λειτουργία ενός ποδοσφαιρικού γηπέδου μέσα στον οικιστικό ιστό. Αντίθετα, τυχόν αρνητική, ή ακόμα και εχθρική, αντιμετώπιση αυτού από τους κατοίκους θα επιτείνει τη δυσφορία τους και θα οξύνει τις αντιπαραθέσεις.

Η εξέταση του ζητήματος αυτού αποτελεί υποχρέωση της ΜΠΕ, η οποία, όμως, ουδεμία κρίση διαλαμβάνει επ' αυτού.

Σύστημα πληροφορίας

Το σχεδιαζόμενο γήπεδο άπτεται όχι μόνο πολεοδομικών, κυκλοφοριακών και περιβαλλοντικών ζητημάτων, αλλά και σοβαρών ζητημάτων πολιτιστικού και κοινωνικού χαρακτήρα. Στα πλαίσια μιας πλήρους ΜΠΕ τα ζητήματα αυτά θα πρέπει να αντιμετωπίζονται **συνδυαστικά** και **τεκμηριωμένα** από ειδικούς επιστήμονες όχι μόνο των θετικών, αλλά και των κοινωνικών επιστημών, οι οποίοι θα εκφέρουν κρίση με τη βοήθεια της κατάλληλης, κατά επιστημονικό πεδίο, **μεθοδολογίας**. Η κατά τα άνω επιστημονική πληρότητα της ΜΠΕ είναι αναγκαία, ώστε η Διοίκηση να είναι σε θέση να αποφανθεί υπέρ ή κατά του συγκεκριμένου έργου με γνώμονα την **αρχή της προφύλαξης**. Αν δηλ. πιθανολογείται σφόδρα ότι η κατασκευή ενός γηπέδου με συγκεκριμένες προδιαγραφές και προορισμό θα ανατρέψει την ισορροπία των συνθηκών διαβίωσης και την κοινωνική συνοχή του οικισμού, θα πρέπει η Διοίκηση να επιλέξει άλλες εναλλακτικές λύσεις.

Η παρούσα ΜΠΕ, επί της οποίας καλείται να εκφέρει γνώμη ο Δήμος, έχει ως αντικείμενο αποκλειστικά και μόνο το γήπεδο ως μεμονωμένο έργο. Όπως, όμως, προκύπτει από τις ίδιες τις διατάξεις του ΡΣΑ (1ο και 2ο Μέρος) και τις προπαρασκευαστικές εργασίες του νόμου, αλλά και από επίσημες προτάσεις και σχέδια το οποία έχουν παρουσιαστεί ενώπιον του Δήμου από τους

ενδιαφερομένους, το σχεδιαζόμενο γήπεδο θα αποτελέσει τον κεντρικό πόλο γύρω από τον οποίο θα λάβει χώρα ένας **μείζων πολεοδομικός μετασχηματισμός της Ν. Φιλαδέλφειας**. Οι επιπτώσεις του μετασχηματισμού αυτού πρέπει να εντοπιστούν με ακρίβεια, να εξεταστούν αναλυτικά και να αξιολογηθούν συνδυαστικά και συνολικά, δηλ. συστημικά και όχι αποσπασματικά. Η συστημική αλληλεπίδραση των επιμέρους επιπτώσεων επιβαρύνει την κάθε μία ξεχωριστά και επιτείνει τη συνολική τους επίδραση στην ανατροπή της ισορροπίας της μορφής και λειτουργίας της πόλης. Ο **κατακερματισμός** της μείζονος παρεμβάσεως σε επιμέρους έργα (γήπεδο, κυκλοφοριακά έργα κ.λπ.) και σε αντίστοιχες ΜΠΕ, παρακωλύει την αναγκαία **συνολική** αυτή εκτίμηση, με αποτέλεσμα τα συμπεράσματα αυτής να **στερούνται ακρίβειας και επιστημονικού κύρους**.

Σύστημα ελέγχου

Σύμφωνα με τις βασικές αρχές της διοικητικής επιστήμης, αλλά και τη διεθνή βιβλιογραφία σχετικά με τις ΜΠΕ, η προεκτίμηση της δυνατότητας αποτελεσματικής υλοποίησης των μέτρων που προτείνονται για την αντιμετώπιση των αναμενομένων επιπτώσεων του έργου (feasibility study of implementation), αποτελεί αναγκαίο και αναπόσπαστο περιεχόμενο κάθε ΜΠΕ, χωρίς το οποίο όλα τα διαλαμβανόμενα σ' αυτήν στερούνται πρακτικής αξίας. Η ΜΠΕ οφείλει δηλ. να προεκτιμά τις αντικειμενικές δυνατότητες των αρμοδίων δημοσίων υπηρεσιών και φορέων που θα κληθούν είτε να εφαρμόσουν τα προτεινόμενα μέτρα, είτε να παρακολουθούν την εφαρμογή τους (monitoring), είτε να εξασφαλίζουν τη συμμόρφωση των εμπλεκόμενων ιδιωτών.

Σύστημα περιβάλλοντος

Οι ειδικότερες παρατηρήσεις σχετικά με τις εκτιμήσεις της ΜΠΕ για την επίδραση του έργου στο φυσικό περιβάλλον, την κυκλοφορία, την ποιότητα ζωής των κατοίκων και την οικονομία εκτίθενται αναλυτικά κατωτέρω.

Σύστημα πρωτογενών ομάδων

Ένας από τους βασικούς σκοπούς του έργου, σύμφωνα με τις παραδοχές και της ίδιας της ΜΠΕ, είναι η διατήρηση της ιστορικής μνήμης και των δεσμών των κατοίκων με το προσφυγικό τους παρελθόν, δηλ. η ενίσχυση της ιδιαίτερης ταυτότητας αυτών, ως κατοίκων της Ν. Φιλαδέλφειας. Η σημαντική αυτή

διάσταση ως προς τη λειτουργία του γηπέδου, η οποία κατά τούτο το διαφοροποιεί από τις συνήθεις αθλητικές εγκαταστάσεις, αποτελεί αντικείμενο ειδικής και αιτιολογημένης επιστημονικής αξιολόγησης.

Σύστημα προσώπου

Σε τελική ανάλυση, ο δείκτης της επιτυχίας των σκοπών του έργου πρέπει να αναζητείται, αφ' ενός μεν, στην πραγματική βελτίωση των συνθηκών ζωής εκάστου κατοίκου, αφ' ετέρου δε, στο βαθμό που η βελτίωση αυτή γίνεται αισθητή και αναγνωρίζεται από αυτόν.

3. Ως προς τη νομιμότητα της διαδικασίας διαβούλευσης της ΜΠΕ

Τα νομικά ζητήματα που επισημαίνονται κατωτέρω είναι κρίσιμα, διότι αφορούν στη νομιμότητα της τρέχουσας διαδικασίας διαβούλευσης της ΜΠΕ και καθιστούν αυτήν πρόωρη και αλυσιτελή.

Ειδικότερα, η παρούσα διαδικασία έγκρισης της ΜΠΕ πάσχει **σοβαρή νομική πλημμέλεια**, η οποία **πλήττει το κύρος και της ίδιας της ΜΠΕ, ανεξάρτητα από το περιεχόμενό της**. Η πλημμέλεια αυτή συνίσταται στο γεγονός ότι η ΜΠΕ έχει εκπονηθεί και τεθεί σε δημόσια διαβούλευση, χωρίς να έχει προηγηθεί η διαδικασία **Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ)** και η κατάρτιση **Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ)**, όπως επιτάσσει η Οδηγία 2001/42 της ΕΕ και η ΚΥΑ 107017/2006 (ΦΕΚ Β' 1225/5.9.2006) για τη μεταφορά της Οδηγίας αυτής στην εσωτερική έννομη τάξη.

Οποιαδήποτε αμφιβολία ως προς την υποχρέωση τήρησης της διαδικασίας της ΣΠΕ στην προκειμένη περίπτωση έχει πλέον αρθεί μετά την έκδοση της αποφάσεως του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) της 10.9.2015. Η απόφαση αυτή εκδόθηκε κατόπιν προδικαστικού ερωτήματος του Ελληνικού Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ) σχετικά με το ζήτημα, αν υπόκεινται στις διαδικασίες της ΣΠΕ σχέδια και προγράμματα που συνιστούν εξειδίκευση και εφαρμογή υφισταμένου σχεδίου υπερκείμενου επιπέδου με το οποίο έχει γίνει συνολικός σχεδιασμός, εν προκειμένω του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθηνών (ΡΣΑ) το οποίο, από τις θέσεως σε ισχύ της ΚΥΑ 107017/2006, υπόκειται το ίδιο στην εν λόγω διαδικασία στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης.

Η θέση της πλειοψηφίας της παραπεμπτικής στο ΔΕΕ υπ' αρ. **2996/2014 αποφάσεως του ΣτΕ** ήταν ότι τα εν λόγω σχέδια και προγράμματα (εν προκειμένω επρόκειτο για το από **14.6.2011 Προεδρικό Διάταγμα «περί καθορισμού μέτρων προστασίας της περιοχής του όρους Υμηττού και των Μητροπολιτικών Πάρκων Γουδή-Ιλισσίων»**), εφ' όσον προβλέπονται από το ΡΣΑ, δεν υπόκεινται σε

διαδικασία ΣΠΕ. Το ΔΕΕ, αντίθετα από την πλειοψηφία της παραπεμπτικής αποφάσεως του ΣτΕ, **έκρινε**, μεταξύ άλλων, ότι «...Το γεγονός και μόνον ότι οι τροποποιήσεις τις οποίες επιφέρει το επίμαχο διάταγμα, σκοπούν στην εξειδίκευση και την υλοποίηση ρυθμιστικού σχεδίου το οποίο περιέχεται σε πράξη συνιστώσα ιεραρχικώς υπερκείμενο κανόνα δικαίου **δεν δικαιολογεί την παράλειψη διενέργειας τέτοιας εκτιμήσεως πριν την έκδοση πράξεων αυτού του είδους**. Συγκεκριμένα, η ερμηνεία αυτή δεν θα ήταν συμβατή με τους σκοπούς της Οδηγίας 2001/42 και θα έθιγε την πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας αυτής, καθόσον θα συνεπαγόταν ότι μια δυνητικώς ευρεία κατηγορία πράξεων τροποποίησης σχεδίων και προγραμμάτων, οι οποίες θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, θα εξαιρούνταν από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, μολονότι οι εν λόγω πράξεις μνημονεύονται ρητώς στα άρθρα 2, στοιχεία α', και 3, παράγραφος 2, στοιχείο α', της εν λόγω οδηγίας...». Το ΔΕΕ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «... στα δύο πρώτα ερωτήματα πρέπει να δοθεί απάντηση ότι τα άρθρα 2, στοιχείο α', και 3, παράγραφος 2, στοιχεία α', της Οδηγίας 2001/42, έχουν την έννοια ότι για την έκδοση πράξεως εμπεριέχουσας σχέδιο ή πρόγραμμα σχετικό με τη χωροταξική οργάνωση και τις χρήσεις γης και εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 2001/42, με το οποίο τροποποιείται προϋφιστάμενο σχέδιο ή πρόγραμμα, δεν χωρεί απαλλαγή από την υποχρέωση πραγματοποίησης εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων της οδηγίας αυτής, για τον λόγο ότι η πράξη αυτή εξειδικεύει και υλοποιεί ρυθμιστικό σχέδιο θεσπισθέν με ιεραρχικώς υπερκείμενη πράξη το οποίο δεν έχει υποβληθεί σε τέτοια περιβαλλοντική εκτίμηση».

Η ανωτέρω απόφαση του ΔΔΕ ασκεί καθοριστική επίδραση στη συνέχιση της διαδικασίας διαβούλευσης και έγκρισης της επίμαχης ΜΠΕ. Είτε το γήπεδο αυτό εξεταστεί ως αυτοτελές έργο, όπως το αντιμετωπίζει η ΜΠΕ, είτε, όπως θα ήταν και το ορθό, ως μέρος ενός ευρύτερου μετασχηματισμού και ανάπλασης της ευρύτερης περιοχής, **αποτελεί πάντως σχέδιο που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 2001/42 και της ΚΥΑ 107016/2006.** Εν όψει δηλ. της δυναμικότητας του γηπέδου, των αναγκαίων για τη λειτουργία του τροποποιήσεων του πολεοδομικού σχεδίου του Δήμου, των μειζόνων κυκλοφοριακών παρεμβάσεων που προϋποθέτει, την επίδρασή του στο όμορο δάσος / άλσος της Ν. Φιλαδέλφειας το οποίο αποτελεί τον τέταρτο σε έκταση ελεύθερο δημόσιο πράσινο χώρο του Λεκανοπεδίου, τις επιπτώσεις του στη φυσιολογία και τις χρήσεις γης της περιοχής κ.λπ., το σχέδιο για την κατασκευή και λειτουργία του

νέου γηπέδου υπόκειται, σε κάθε περίπτωση, στη διαδικασία της **Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ)**.

Σύμφωνα άλλωστε με τα κριθέντα από το ΔΕΕ, είναι αδιάφορο από την άποψη αυτή το γεγονός ότι το ΡΣΑ (Ν.4277/2014) μνημονεύει το Μητροπολιτικό Πάρκο Νέας Φιλαδέλφειας μεταξύ των Αστικών Μητροπολιτικών Πάρκων της Αθήνας (Παράρτημα VII) και προβλέπει ειδικότερα ως προς αυτό ότι «Πρωθείται η ανάπτυξή του με χρήσεις, πολιτισμού, αθλητισμού μητροπολιτικής εμβέλειας και αναψυχής. Η ανάδειξη του άλσους Φιλαδέλφειας σε μητροπολιτικό πάρκο συνδυάζεται με την κατασκευή και λειτουργία Κέντρου Αθλητισμού Μνήμης και Πολιτισμού της Α.Ε.Κ., καθώς και τις αναγκαίες και προβλεπόμενες κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, χώρους και υποδομές στάθμευσης, αλλά και την ανάπλαση στην ευρύτερη περιοχή». Αντίθετα, από την πρόβλεψη αυτή προκύπτει σαφώς ότι το περί ού πρόκειται γήπεδο δεν αντιμετωπίζεται από το ΡΣΑ μεμονωμένα, αλλά στα πλαίσια μείζονος ανάπλασης, ώστε η περιοχή αυτή να αποτελέσει ευρύτερο μητροπολιτικό πάρκο, γεγονός που καθιστά ακόμα πιο επιτακτική την τήρηση της διαδικασίας Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, επισημαίνεται ότι ούτε η ΣΜΠΕ του νέου ΡΣΑ έχει ασχοληθεί ειδικά και αναλυτικά με την στρατηγική εκτίμηση των επιπτώσεων του συγκεκριμένου γηπέδου της ΑΕΚ και του αντίστοιχου μητροπολιτικού πάρκου Ν. Φιλαδέλφειας, αλλά, αναφερόμενη γενικά στα μητροπολιτικά πάρκα της Αθήνας, περιορίζεται να υποδείξει την εισαγωγή ειδικών ρυθμίσεων δόμησης και αρχιτεκτονικού έργου, ανάλογα με τη φυσιογνωμία του κάθε πάρκου. (Εννοεί προφανώς ότι οι ειδικές αυτές ρυθμίσεις θα μελετηθούν και θα εκτιμηθούν στα πλαίσια της μέλλουσας να συνταχθεί, ειδικής για κάθε μητροπολιτικό πάρκο, Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων).

Με τα δεδομένα αυτά, καθίσταται άνευ αντικειμένου και αλυσιτελής η παρούσα διαδικασία δημοσιοποίησης, υποβολής αντιρρήσεων και έγκρισης της ΜΠΕ, αφού δεν έχει προηγηθεί η διαδικασία της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης. Ανεξάρτητα όμως από αυτό, ως προς τις ειδικότερες παραδοχές της ΜΠΕ, επισημαίνονται τα ακόλουθα.

4. Παρατηρήσεις επί του περιεχομένου της ΜΠΕ

Η επίμαχη ΜΠΕ δεν παρουσιάζει την απαιτούμενη, κατά τη διεθνή επιστημονική βιβλιογραφία (βλ. σελ. 44 της παρούσης), τεκμηρίωση και πληρότητα. Κατωτέρω επισημαίνονται επιγραμματικά οι σημαντικότερες από τις ελλείψεις αυτές και ακολουθεί η συσχέτισή τους με τις επιμέρους παραδοχές της ΜΠΕ.

- Έλλειψη αναλυτικής και επιστημονικά τεκμηριωμένης περιγραφής των μεθόδων και τεχνικών που χρησιμοποιήθηκαν για την εκτίμηση των επιμέρους επιπτώσεων. Τα συμπεράσματα της ΜΠΕ ως προς την απουσία επιπτώσεων ή την ύπαρξη θετικών επιπτώσεων, πρέπει να προκύπτουν από την εφαρμογή διεθνώς παραδεκτών μοντέλων και μεθοδολογιών και να γίνεται σύγκριση των υπολογισμών με την χωρίς το έργο κατάσταση. Στην προκειμένη όμως περίπτωση, τα σχετικά συμπεράσματα της ΜΠΕ διατυπώνονται δογματικά και χωρίς επιστημονική τεκμηρίωση.
- Έλλειψη εκτίμησης, επί τη βάση αναγνωρισμένης επιστημονικής μεθοδολογίας, της πιθανότητας να συμβούν οι επιπτώσεις, της διάρκειας, της συχνότητας και της αναστρεψιμότητας αυτών.
- Έλλειψη αξιολόγησης των θετικών και αρνητικών επιπτώσεων σε ποιοτικούς και ποσοτικούς όρους χαρακτηριστικών παραμέτρων (άμεσες / έμμεσες/ συναθροιστικές, βραχυπρόθεσμες / μακροπρόθεσμες, παροδικές / περιοδικές / μόνιμες κ.λπ.), η οποία θα καλύπτει και το σενάριο κάτω από τις δυσμενέστερες δυνατές συνθήκες.
- Έλλειψη εκτίμησης της πολυπλοκότητας και του συσσωρευτικού χαρακτήρα των επιπτώσεων.
- Έλλειψη τεκμηριωμένης εκτίμησης των επιπτώσεων στις δημόσιες υποδομές, λόγω της ανάγκης αναβάθμισης ή/και επανασχεδιασμού ή/και επέκτασης αυτών.
- Έλλειψη σαφούς προσδιορισμού των προτεινομένων μέτρων μείωσης των επιπτώσεων, με ιδιαίτερη αναφορά στην τεχνικο-οικονομική παρουσίασή τους, καθώς και την αποδοτικότητα, αποτελεσματικότητα και λειτουργικότητά τους.
- Έλλειψη εκτίμησης σχετικά με τη ρεαλιστικότητα των προσδοκιών της ΜΠΕ, ότι δηλ. τα αναφερόμενα -έστω και επιγραμματικά- μέτρα θα τύχουν

αποτελεσματικής εφαρμογής στα πλαίσια της ελληνικής κοινωνικής και διοικητικής πραγματικότητας.

- Έλλειψη εκτίμησης και αξιολόγησης των υφισταμένων διοικητικών και τεχνικών δυνατοτήτων στην περιοχή του Δήμου, καθώς και των δημιουργουμένων νέων αναγκών στους ίδιους τομείς, λόγω της κατασκευής του έργου και της λειτουργίας αυτού.
- Έλλειψη εκτίμησης του κόστους, κατά μέρος και συνολικά, των μέτρων τα οποία θα πρέπει να λάβει και των βαρών τα οποία θα επωμιστεί ο Δήμος (και ενδεχομένως και άλλοι δημόσιοι φορείς) τόσο κατά τη διάρκεια της κατασκευής του έργου όσο κατά τη λειτουργία του.
- Έλλειψη σύγκρισης, με την κατάλληλη μεθοδολογία, των εκτιμήσεων και μετρήσεων της ΜΠΕ με εκτιμήσεις και μετρήσεις από παρόμοια έργα σε παρόμοιες ή παρεμφερείς περιοχές. Η σύγκριση αυτή πρέπει να στηρίζεται σε επιστημονικά αποδεκτό αριθμό μετρήσεων και δειγματοληψιών.
- Έλλειψη σαφούς και ποσοτικοποιημένης αναφοράς, με κριτήρια σημαντικότητας, των επιπτώσεων που θα παραμείνουν στο περιβάλλον και την ποιότητα ζωής του οικισμού, ακόμα και μετά την εφαρμογή των μέτρων μείωσης αυτών.

Οι ανωτέρω ελλείψεις και πλημμέλειες της ΜΠΕ αφορούν το σύνολο σχεδόν των παραδοχών της. Ακόμα κι όταν η ΜΠΕ αναφέρεται σε κάποιο από τα θέματα αυτά, απλώς το θίγει και παρουσιάζει επιγραμματικά τα συμπεράσματά της (λ.χ. «θα έχει θετικές επιπτώσεις») χωρίς καμμία τεκμηρίωση. Ενδεικτικά επισημαίνονται οι ελλείψεις αυτές σε σχέση με το ζήτημα της **εξέτασης εναλλακτικών λύσεων** και τους ιδιαίτερα σημαντικούς τομείς της **προστασίας και διατήρησης της φυσιогνωμίας του οικισμού, της προστασίας του ευαίσθητου οικοσυστήματος του Άλσους, της ασφάλειας και αντιμετώπισης έκτακτων περιστατικών και ατυχημάτων, της πυρασφάλειας του οικισμού και του άλσους, των αναγκαίων κυκλοφοριακών παρεμβάσεων, της επιβάρυνσης / αντοχής των δημοτικών υποδομών (αποκομιδή απορριμμάτων, οδικό δίκτυο κ.λπ.), της ποιότητας ζωής των κατοίκων και της κοινωνικής συνοχής.**

- **Εναλλακτικές λύσεις**

Η εξέταση των εναλλακτικών λύσεων περιλαμβάνει τη σύγκριση της κατάστασης με το έργο και χωρίς αυτό σε σχέση με τις κύριες, αρνητικές και θετικές, επιπτώσεις του. Περιλαμβάνει επίσης και τεκμηριωμένη διαπίστωση για την ύπαρξη και σοβαρότητα των επιπτώσεων κάθε πιθανής εναλλακτικής λύσης.

Στην προκειμένη περίπτωση, το στάδιο της εξέτασης εναλλακτικών λύσεων για το επίμαχο γήπεδο έχει στην ουσία εντελώς παρακαμφθεί. **Η απόφαση για την ακριβή χωροθέτηση, τις προδιαγραφές και τη λειτουργία του έργου έχει ήδη ληφθεί στο επίπεδο του ίδιου του Ν. 4277.2014, και δη στο 2^ο Μέρος αυτού, το οποίο δεν αποτελεί τμήμα του ΡΣΑ.** Ο νόμος όμως αυτός πάσχει δεδομένου ότι δεν έχει τηρηθεί η διαδικασία Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης ούτε καμμία άλλη προπαρασκευαστική διαδικασία, στα πλαίσια της οποίας θα έπρεπε να είχαν εξετασθεί οι πιθανές εναλλακτικές λύσεις. (Επισημαίνεται ότι εναλλακτικές λύσεις για το γήπεδο της ΑΕΚ δεν εξετάστηκαν ούτε στα πλαίσια της ΣΜΠΕ του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθηνών, ούτε στα πλαίσια της Αιτιολογικής Έκθεσης του Ν. 4277/2014).

Οι μόνες εναλλακτικές λύσεις με τις οποίες ασχολείται η ΜΠΕ, αφορούν το οδικό έργο της υπογειοποίησης, δηλ. ένα έργο που θεωρεί δεδομένη τη βασική επιλογή ως προς τη θέση, μέγεθος και είδος του γηπέδου. Κατά τα λοιπά, η παρούσα ΜΠΕ περιορίζεται στην εξέταση δύο (2) μόνων εναλλακτικών λύσεων, της μηδενικής (μη κατασκευή του συγκεκριμένου γηπέδου) και της νομοθετημένης με τον Ν.4277/2014, υπό δύο ειδικότερες εκδοχές αυτής (σενάρια Α1 και Α2), οι οποίες διαφέρουν μεταξύ τους μόνον ως προς την εξάντληση ή μη των προβλεπομένων όρων δόμησης. Η μεν μηδενική λύση αποκλείεται από την ΜΠΕ διότι *«αντιβαίνει στον κείμενο στρατηγικό σχεδιασμό και έχει αρνητικές συνέπειες ως προς το δημόσιο όφελος, τόσο διαφυγούσες όσο και ευθείες, επιπτώσεις στο κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον, αλλά και στο τοπίο»* (Κεφ. 2.6 ΜΠΕ).

Οι εκτιμήσεις αυτές στηρίζονται στην εσφαλμένη προϋπόθεση ότι ο χώρος ο οποίος επελέγη από το Ν. 4277/2014 για την κατασκευή του γηπέδου και περιγράφεται στη ΜΠΕ (Κεφ. 7, σελ. 2) ως «αδιαμόρφωτη και υποβαθμισμένη έκταση (brown field)», δεν μπορεί να αναβαθμιστεί με άλλο τρόπο, λ.χ. με

επέκταση του άλσους, δημιουργία πλατείας, χώρων κοινωφελούς χρήσεως κ.λπ. Επίσης η ΜΠΕ θεωρεί δεδομένο ότι το ΡΣΑ επιτάσσει την κατασκευή γηπέδου με τις συγκεκριμένες προδιαγραφές στη συγκεκριμένη θέση. Η αντίληψη αυτή είναι εσφαλμένη διότι οι γενικές κατευθύνσεις του ΡΣΑ δεν συνιστούν την κατασκευή νέων αθλητικών υποδομών στην Αττική αλλά, αντίθετα, την «αξιοποίηση / εντατικοποίηση της χρήσης των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων και άλλων αθλητικών υποδομών», οι οποίες, κατά τα κοινώς γνωστά, έχουν εγκαταλειφθεί επί σειρά ετών.

Ειδικότερα, η ΜΠΕ παραλείπει εντελώς να εξετάσει **εναλλακτικές λύσεις** ως προς τη θέση, το μέγεθος και τον προορισμό του γηπέδου. Θεωρεί δεδομένο ότι είναι αναγκαίο ένα γήπεδο χωρητικότητας 30.000 θεατών, ώστε όχι μόνο να καλύπτει τις ελάχιστες απαιτήσεις για τη φιλοξενία ποδοσφαιρικών αγώνων διεθνών οργανώσεων (σύμφωνα με τους κανονισμούς της UEFA, η ελάχιστη απαιτούμενη χωρητικότητα για στάδιο Elite είναι 8.000 θεατές), αλλά και να μπορεί το γήπεδο να συμπεριληφθεί σε φακέλους υποψηφιότητας διεθνών διοργανώσεων της χώρας (**Κεφ. 1, σελ. 2** της ΜΠΕ). Παραβλέπει έτσι εντελώς κάθε εναλλακτική λύση η οποία θα προέβλεπε ένα γήπεδο όχι αποκλειστικά αφιερωμένο στο επαγγελματικό ποδόσφαιρο, αλλά κατάλληλο να φιλοξενεί και αθλητικές δραστηριότητες ερασιτεχνικού επιπέδου σε διαφορετικά αθλήματα. Και το κυριότερο, παραβλέπει ότι αυτές ακριβώς τις αθλητικές δραστηριότητες έχουν πράγματι ανάγκη οι κάτοικοι της πόλης για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους, είναι δε και οι μόνες οι οποίες περιλαμβάνονται στους σκοπούς του **Αθλητικού Σωματείου ΑΕΚ** και χάριν των οποίων έγινε η προς αυτό **παραχώρηση** της έκτασης από το Δημόσιο με τον Ν. 4277/2014.

Ειδικότερα, με τη λύση που επέλεξε ο Ν. 4277/2014 και την οποία θεωρεί ως δεδομένη η ΜΠΕ, η εκπλήρωση των σκοπών του Σωματείου, και η εντεύθεν ωφέλεια των κατοίκων της Ν. Φιλαδέλφειας και της ευρύτερης περιοχής, **τίθενται κατά κυριολεξία εκποδών**. Σκοπός του Σωματείου, σύμφωνα με το άρθρ. 2 του Καταστατικού του, είναι «η συστηματική καλλιέργεια και η ανάπτυξη των δυνατοτήτων των αθλητών του για τη συμμετοχή τους σε αθλητικούς αγώνες». Για το σκοπό αυτό, το Σωματείο διατηρεί τμήματα κλασικού αθλητισμού (στίβου, ποδοσφαίρου, καλαθοσφαίρισης, πετοσφαίρισης, πυγμαχίας, ξιφασκίας, κολύμβησης, επιτραπέζιας αντισφαίρισης και αθλοπαιδιάς (άρθ. 4 του Καταστατικού). Με τα δεδομένα αυτά, η με το Ν.4277/2014 (άρθ.42 επ.)

παραχώρηση στο Σωματείο κατά χρήση, διοίκηση και διαχείριση της επίμαχης έκτασης εμβαδού 29.121 τ.μ. για την εκπλήρωση του καταστατικού του σκοπού και την ανέγερση Κέντρου Αθλητισμού, Μνήμης και Πολιτισμού, προϋποθέτει αυτονόητα ότι το γήπεδο, ανεξάρτητα από τυχόν άλλη χρήση του, θα χρησιμοποιείται πάντως **και για τους σκοπούς του Σωματείου**, δηλ. την ερασιτεχνική άθληση στα παραπάνω αθλήματα. Θα πρέπει δηλ. οι προδιαγραφές κατασκευής και χρήσης του νέου γηπέδου να καλύπτουν τις ανάγκες και των αθλημάτων αυτών. Και ναι μεν δύναται το Σωματείο να παραχωρεί ή να εκμισθώνει τις αθλητικές του εγκαταστάσεις σε τρίτους (λ.χ. την ΠΑΕ ΑΕΚ), αυτό όμως πρέπει να γίνεται για τη διευκόλυνση της εκπλήρωσης των σκοπών του και όχι για την κατάργηση αυτών. Όπως, όμως, προκύπτει από την ΜΠΕ, στα μεν σχέδια του γηπέδου δεν περιλαμβάνονται υποδομές για τα ανωτέρω αθλήματα, αντίθετα δε ομολογείται (**Κεφ. 6, σελ. 10**) ότι *«το γήπεδο διαφοροποιείται από άλλα αθλητικής χρήσης κτίρια, καθώς δεν μπορεί να λειτουργεί παρά αποκλειστικά για την διεξαγωγή αγώνων του ελληνικού πρωταθλήματος και των διεθνών απαιτήσεων. Για την σημειακή χρήση του γηπέδου, τονίζουμε το ότι ο χλοοτάπητας δεν μπορεί να χρησιμοποιείται παρά μόνο κάποιες ώρες τον μήνα. Ως εκ τούτου, το γήπεδο δεν έχει προπονητικό χαρακτήρα, δεν έχει καθημερινή λειτουργία και το σύνολο της τεχνικής περιοχής (αποδυτήρια, ιατρείο, έλεγχος ντόπινγκ, προθερμαντήρια) χρησιμοποιείται αποκλειστικά και μόνο τις ώρες του αγώνα»*.

Κατά συνέπεια, η ΜΠΕ όφειλε, κατά το στάδιο της εξέτασης των εναλλακτικών λύσεων, να διερευνήσει τη δυνατότητα κατασκευής ενός γηπέδου με προδιαγραφές οι οποίες να επιτρέπουν και όχι να αποκλείουν τις αθλητικές δραστηριότητες του Σωματείου.

Σε κάθε περίπτωση, επισημαίνονται, επικουρικά και ενδεικτικά, οι εξής εναλλακτικές θέσεις χωροθέτησης του γηπέδου στους διαθέσιμους χώρους και τις αθλητικές εγκαταστάσεις της περιοχής των Δήμων Φιλαδέλφειας-Χαλκηδόνας, Ν.Ιωνίας και Αθηναίων (στην έκταση που γειτνιάζει με τους άλλους δυο Δήμους).

- 1) Σεισμόπληκτα σχολεία, θέση «Renault» πλησίον Κηφισού, Ν.Φιλαδέλφεια, έκταση 67 στρ.**
- 2) Δημοτικό Στάδιο Ν.Ιωνίας, έκταση 47 στρ.**
- 3) Γήπεδο Απόλλωνα, Ριζούπολη Δ. Αθηναίων, έκταση 40 στρ.**
- 4) Ολυμπιακό Συγκρότημα ΟΑΚΑ (μηδενική λύση)**

Η 1^η λύση αφορά σε ανταλλαγή μεταξύ των ακινήτων της ΑΕΚ και των σχολικών εγκαταστάσεων στην περιοχή της Renault (δημοτικό ακίνητο), οι οποίες σε μεγάλο βαθμό έχουν χαρακτηριστεί σεισμόπληκτες και ούτως ή άλλως θα πρέπει να ανακατασκευαστούν. Πρόκειται για την μεγαλύτερη διαθέσιμη έκταση στην ευρύτερη περιοχή, η οποία θα μπορούσε να φιλοξενήσει μιας τέτοιας κλίμακας αθλητική εγκατάσταση και μάλιστα με πολύ καλύτερους όρους σε σχέση με τη λύση που επελέγη.

Οι λύσεις 2 και 3 αφορούν σε αναβάθμιση ή πλήρη ανακατασκευή των υφιστάμενων γηπέδων δύο προσφυγικών ομάδων, φιλικών στους οπαδούς της ΑΕΚ, έτσι ώστε να υπάρξει εξοικονόμηση αστικού χώρου και η ΑΕΚ να παραμείνει στο φυσικό της γεωγραφικό χώρο, δηλαδή στην περιοχή που διαμένει ο βασικός πυρήνας των οπαδών της.

Και οι τρεις λύσεις που προτείνονται προς διερεύνηση έναντι της επιλεγείσας χαρακτηρίζονται από απουσία συγκρούσεων με ευαίσθητα στοιχεία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος, διαθέτουν καλύτερη πρόσβαση με ΙΧ μέσω μεγάλων οδικών αξόνων και εξυπηρετούνται από σταθμό του ΗΣΑΠ. Η διαθέσιμη έκταση παρουσιάζεται και στις τρεις περιπτώσεις κατά πολύ μεγαλύτερη και υπερεπαρκεί για την κατασκευή γηπέδου 30.000 θέσεων, με δυνατότητα σημαντικής προσφοράς θέσεων στάθμευσης ΙΧ. Οι απαιτήσεις σε συνοδά έργα, εκ πρώτης όψης, διαπιστώνονται πολύ περιορισμένες.

Εκτός των ανωτέρω, κρίνεται πως πρέπει να επανεξεταστεί στο πλαίσιο πλήρους τεχνικοοικονομικής μελέτης η μηδενική λύση.

Το ΟΑΚΑ αποτελεί μια λύση που έχει λειτουργήσει με επιτυχία για αρκετά έτη και για πολλές διαφορετικές ομάδες αυτής της κλάσης. Η εγκατάλειψη και πιθανή απαξίωση της σημαντικότερης δημόσιας αθλητικής εγκατάστασης της χώρας προκειμένου να κατασκευαστεί άλλο ένα γήπεδο στην Αθήνα, την στιγμή που αυτή η εγκατάσταση μπορεί με ευχέρεια να ανταποκριθεί στο ρόλο της, είναι ένα ζήτημα που θα πρέπει να επανεξεταστεί εξαντλητικά μαζί με τα υπόλοιπα.

- **Ασφάλεια**

Η λειτουργία γηπέδων και μάλιστα της δυναμικότητας και εμβέλειας του σχεδιαζομένου γηπέδου της ΑΕΚ, ενέχει αυξημένους κινδύνους για την ασφάλεια των θεατών, των κατοίκων και της παρουσίας αυτών. Μια κατηγορία τέτοιων κινδύνων σχετίζεται με την πρόκληση βίαιων επεισοδίων κατά την τέλεση των αγώνων, την «εκτόνωση» των θεατών για πανηγυρισμούς ή εκδηλώσεις οργής και απογοήτευσης στη γύρω οικιστική και περιοχή και στο παρακείμενο Άλσος κ.ο.κ.

Μια δεύτερη κατηγορία κινδύνων σχετίζεται με την αντιμετώπιση ατυχημάτων, πυρκαγιών, πλημμυρών, πανικού κ.λπ. Τα περιστατικά αυτά είναι συνήθη στα γήπεδα, οι συνέπειές τους όμως **εντείνονται** στην προκειμένη περίπτωση λόγω της μεγάλης χωρητικότητας του συγκεκριμένου γηπέδου και της επαφής του με το παραδοσιακό τμήμα του οικισμού και το άλσος. Οι κίνδυνοι αυτοί πρέπει να προσδιορίζονται ειδικά, ανάλογα με τη φύση και την πιθανότητα επέλευσής τους, και να παρατίθεται με συγκεκριμένα στοιχεία ο τρόπος αντιμετώπισης ενός εκάστου, υπό τις δεδομένες συνθήκες και προδιαγραφές του επίμαχου έργου.

Η ΜΠΕ, αντί να περιλαμβάνει, όπως οφείλει, **ολοκληρωμένα και εξειδικευμένα σχέδια αντιμετώπισης** των ανωτέρω κινδύνων και να αξιολογεί την αποτελεσματικότητά τους, μεταθέτει την κατάρτιση και έγκριση των σχεδίων αυτών σε μεταγενέστερο στάδιο της αδειοδοτικής διαδικασίας. Πλην όμως, η εξειδίκευση της σοβαρότητας των κινδύνων αυτών, καθώς και η προεκτίμηση της δυνατότητας αποτελεσματικής εφαρμογής των μέτρων αντιμετώπισής τους στην πράξη, αποτελούν κατ' εξοχήν υποχρέωση της ΜΠΕ, η οποία οφείλει να αξιολογεί τις πραγματικές συνθήκες της συγκεκριμένης πόλης (δυνατότητα πρόσβασης πυροσβεστικών οχημάτων, ασθενοφόρων, χώροι ασφαλούς εκτόνωσης του κοινού κ.λπ.), αλλά και τις πραγματικές, και όχι θεωρητικές, δυνατότητες των εμπλεκόμενων δημοσίων υπηρεσιών (Αστυνομία, Πυροσβεστική, ΕΚΑΒ). Και τούτο, διότι η τεκμηριωμένη προεκτίμηση των ανωτέρω παραγόντων επηρεάζει αυτή καθ' εαυτήν την απόφαση περί εγκρίσεως του έργου. Εάν δηλ. από τα πορίσματα της ΜΠΕ προκύπτει ή πιθανολογείται ότι δεν υπάρχουν οι αντικειμενικές προϋποθέσεις για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των κινδύνων από τη λειτουργία του γηπέδου, πρέπει, κατ' εφαρμογή της Αρχής της Πρόληψης, είτε το έργο να μην κατασκευαστεί, είτε να τροποποιηθούν οι προδιαγραφές του.

- **Πυροπροστασία**

Απολύτως συναφές προς το ανωτέρω, είναι και το ζήτημα της αυξημένης ανάγκης πυροπροστασίας του όμορου Άλσους και των γειτονικών οικοδομικών τετραγώνων εξ αιτίας του επιβαρυντικού παράγοντα της λειτουργίας του γηπέδου. Στη ΜΠΕ, **όσον αφορά μεν τον οικισμό, ουδέν αναφέρεται**. Όσον αφορά δε το Άλσος, στη σελ. **96 επ.** του **Κεφαλαίου 6**, γίνεται απλώς περιγραφή του υπάρχοντος συστήματος πυροπροστασίας του Άλσους, για την αποτελεσματικότητα του οποίου η ίδια η ΜΠΕ αναφέρει ότι είχε στο παρελθόν υποβληθεί από το Δήμο αίτημα πραγματογνωμοσύνης προς το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας. Η απάντηση του ΤΕΕ, όπως αυτή περιλαμβάνεται στην ΜΠΕ, εκθέτει τα μειονεκτήματα του υφισταμένου δικτύου παθητικής πυρόσβεσης, επισημαίνοντας ότι το σύστημα είναι δύσκολο να προσφέρει ενεργητική προστασία, καταλήγει δε, ότι «το σύστημα δεν μπορεί να εξασφαλίσει τη δασοπροστασία [...] και δίνει την εντύπωση ότι σχεδιάστηκε ως σύστημα άρδευσης ή λειτουργίας πισίνας, και όχι σαν σύστημα πυροπροστασίας». Στη συνέχεια η ΜΠΕ (σελ. 103, 104) περιγράφει τα μέτρα που προτείνονται σε σχετική μελέτη του Δήμου (ΥΛΗ 2009) για τη βελτίωση της πυροπροστασίας του Άλσους, τα οποία επίσης δεν περιλαμβάνουν μελέτη ενεργητικής πυροπροστασίας και τα οποία η ίδια η ΜΠΕ παραδέχεται ότι δεν έχουν ακόμα υλοποιηθεί.

Όλα τα ανωτέρω μέτρα, ανεπαρκή και αναποτελεσματικά κατά τις παραδοχές της ίδιας της Μελέτης, αφορούν αποκλειστικά και μόνο το Άλσος ως δασικό οικοσύστημα ανεξάρτητο από το γήπεδο. Η ΜΠΕ δεν αναφέρεται καθόλου στους, ακόμα και κατά κοινή πείρα, ιδιαίτερα αυξημένους κινδύνους πυρκαγιάς στο δάσος από τη λειτουργία του γηπέδου (100 ημέρες λειτουργίας το χρόνο με δυναμικότητα 30.000 θεατών, κατά τις παραδοχές της ίδιας της ΜΠΕ). Περιορίζεται απλώς να προτείνει ως μέτρα αντιπυρικής προστασίας (σελ. 105 της ΜΠΕ) τη δημιουργία πεζοδρόμου και την περίφραξη των μονοπατιών στο άλσος. Κατά τα λοιπά, στην ίδια σελίδα αναφέρεται απλώς ότι ο φορέας διαχείρισης του γηπέδου θα αναλάβει να εκπονήσει με δικές του δαπάνες την κατάλληλη μελέτη αντιπυρικής προστασίας.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι απουσιάζει εντελώς από την ΜΠΕ:

α) η τεκμηριωμένη εκτίμηση, επί τη βάση της κατάλληλης επιστημονικής μεθοδολογίας, των κινδύνων πυρκαγιάς για τον οικισμό και το άλσος από τη λειτουργία του γηπέδου,

β) η πρόταση συγκεκριμένων μέτρων για την αντιμετώπισή τους, και

γ) η αξιολόγηση του εφικτού της εφαρμογής των μέτρων αυτών υπό τις δεδομένες συνθήκες της συγκεκριμένης πόλης της Ν. Φιλαδέλφειας (συνθήκες δόμησης, υπάρχον οδικό δίκτυο, δυνατότητα επέμβασης υπό συνθήκες έντονου κυκλοφοριακού φόρτου, υψηλή και παλαιά βλάστηση του Άλσους κ.ο.κ.).

- **Επιπτώσεις στο αστικό περιβάλλον**

Σύμφωνα με την ΜΠΕ, ο σχεδιασμός του γηπέδου στην εν λόγω θέση επιδιώκει, μεταξύ άλλων, «την επανένταξη του κτιρίου στο αστικό περιβάλλον με σεβασμό στο αστικό μέτωπο και στο φυσικό περιβάλλον του Άλσους».

Παραβλέπει όμως η ΜΠΕ ότι τα πρωτότυπα κτίρια του προσφυγικού οικισμού έχουν ύψος 8,50μ. Από τους ισχύοντες όρους δόμησης προβλέπεται ανώτατο επιτρεπόμενο ύψος κτιρίων 10,50 ή 11,50 ανάλογα με τη θέση. Το νέο γήπεδο προβλέπεται να έχει ύψος κτιρίου 22,30μ, ύψος στεγάστρου 27,26μ. και ύψος πυλώνων 40μ. Το μονολιθικό νέο κτίσμα αντιστοιχεί επομένως σε 6 οικοδομικά τετράγωνα και 45-50 κτίσματα.

Είναι λοιπόν προφανές ότι η επαφή του γηπέδου -με τις συγκεκριμένες διαστάσεις, μορφή και λειτουργία- με τον παραδοσιακό προσφυγικό οικισμό της Ν. Φιλαδέλφειας, θέτει σαφώς ζητήματα αστικής ασυνέχειας, ασυμβατότητας με τη χρήση της **αμιγούς – γενικής κατοικίας** που ισχύει στην περιοχή, δυσλειτουργικότητας και μη εναρμόνισης με το ιδιαίτερο αυτό αστικό τοπίο. Για το ζήτημα του κινδύνου αλλοίωσης του ήπιου μεικτού αστικού / φυσικού τοπίου της περιοχής, η οποία, εάν επέλθει, θα έχει μη αναστρέψιμο χαρακτήρα, η Μελέτη δεν διαλαμβάνει καμμία τεκμηριωμένη επιστημονική κρίση, αλλά περιορίζεται να διαβεβαιώσει (**Κεφ. 9, σελ. 20**) ότι «*αναμένονται θετικές επιπτώσεις κατά τη φάση της λειτουργίας δεδομένου ότι το έργο έχει, με βάση το χαρακτήρα και το σχεδιασμό του, ιστορικό-πολιτισμική διάσταση, που αξιολογείται ως μόνιμη και μέσης έντασης*».

- **Επιπτώσεις στη χλωρίδα – πανίδα του Άλσους**

Τα πολλαπλά οικολογικά και κοινωνικά οφέλη από την ύπαρξη χώρων πρασίνου

στις πόλεις, επισημαίνονται σε Μελέτη του Ινστιτούτου Τοπικής Αυτοδιοίκησης¹ και συνίστανται ειδικότερα:

«α) Στη βελτίωση του κλίματος, τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, την βελτίωση της ποιότητας του αέρα, λόγω της διευκόλυνσης της κυκλοφορίας και ανανέωσης του οξυγόνου, β) στη ρύθμιση της θερμοκρασίας, γ) στην απορρόφηση και το φιλτράρισμα της ηλιακής ακτινοβολίας: η βλάστηση, ακόμη και ποώδης, ελέγχει τις ανεπιθύμητες ακτινοβολίες μέσω του σκασμού που δημιουργεί το φύλλωμα και μειώνει την ανάκλαση της ακτινοβολίας, δ) στη μείωση της εξάτμισης του εδαφικού νερού και στην απορρόφηση του νερού της βροχής, στη μείωση του κινδύνου πλημμύρων, ε) στη συγκράτηση των εδαφών από τη διάβρωση, τη μείωση των κατολισθήσεων, στ) στην απορρόφηση των θορύβων της πόλης, ζ) στην οπτική προστασία και αισθητική αναβάθμιση. η) στη λειτουργία τους ως καταφυγίων βιοποικιλότητας στα αστικά κέντρα, θ) στην κοινωνική τους λειτουργία ως τόπων αναψυχής, χαλάρωσης ή άθλησης, κοινωνικής συναναστροφής, περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για τον κάτοικο της πόλης, ι) στην αναβάθμιση της έννοιας της γειτονιάς και τις κοινωνικές σχέσεις στις πόλεις, κ) στη χρήση τους ως υπαίθριων χώρων συγκέντρωσης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης (π.χ. σεισμοί) κ.λπ.

Τη σημασία των ελεύθερων χώρων πρασίνου για το περιβάλλον των μεγαλουπόλεων, έχει υπογραμμίσει και το Συμβούλιο της Επικρατείας, καθιερώνοντας τον κανόνα της απαγόρευσης μείωσης των κοινόχρηστων χώρων πρασίνου.

Το Άλσος της Νέας Φιλαδέλφειας έχει εμβαδόν 470 στρέμματα (δηλ. όσο το Πεδίο του Άρεως, ο Εθνικός Κήπος και το μισό Άλσος Ζάππειου μαζί) και είναι **ο 4ος σε έκταση ελεύθερος δημόσιος πράσινος χώρος του Λεκανοπεδίου**. Βρίσκεται ανάμεσα στα δύο βασικά σκέλη του Κηφισού απ' όπου διέρχονται τα νερά μεγάλου τμήματος της Πάρνηθας, το σύνολο των απορροών της Πεντέλης προς το Λεκανοπέδιο και μικρό τμήμα των απορροών του Υμηττού. Αποτελεί μέρος μιας περιοχής με σημαντική συμβολή τόσο στον εμπλουτισμό του υδροφόρου ορίζοντα, η στάθμη του οποίου μειώνεται ανησυχητικά (κίνδυνος υφαλμύρωσης), όσο και στην αντιπλημμυρική οχύρωση του Δήμου, ο οποίος πλήττεται συστηματικά από πλημμύρες.

---

¹ Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης «*Το Αστικό Πράσινο και η Διαχείριση του από τους ΟΤΑ*», 18.03.2009.

Το οικοσύστημα του Άλσους συνδέεται με ένα ευρύ δίκτυο από εναπομείναντες αστικούς υδροβιότοπους (ανοιχτά ρέματα Χαλανδρίου, Φιλοθέης, Αμαρουσίου, Ποδονίκη κ.λπ.) και ενδιάμεσα υπογειοποιημένα, αδόμητα και συχνά πράσινα τμήματα ρεμάτων που ξεκινούν από την Πεντέλη και τον Υμηττό και καταλήγουν στην Εθνική Οδό. Οι διασυνδέσεις αυτές ενισχύουν τις θετικές επιδράσεις των επιμέρους τμημάτων τους και λειτουργούν ως **αεραγωγοί**.

Εξάλλου το Άλσος Νέας Φιλαδέλφειας και τα ανοιχτά ρέματα Γιαμπουρλά και Ποδονίκη εξακολουθούν να αποτελούν οικοτόπους όπου καταγράφονται **σπάνια και απειλούμενα είδη πανίδας και χλωρίδας**, όπως Ενδημικές Κυματοφύλλες τουλίπες και Αγυμ, καθώς και Πράσινοι φρύνοι (*Bufo viridis*), ο «μεγάλος πρωταγωνιστής» του άλσους σύμφωνα με τη ΜΠΕ (Κεφ. 8, σελ. 29).

Αποτελεί λοιπόν το Άλσος έναν από τους σημαντικότερους πνεύμονες του μείζονος αστικού συγκροτήματος της Αθήνας το οποίο μασιζείται από την ατμοσφαιρική ρύπανση και διαθέτει μόλις 2,5 τ.μ. αστικού πρασίνου ανά κάτοικο. Εξ άλλου, ο δήμος Ν. Φιλαδέλφειας διασχίζεται από την εθνική οδό, η οποία συνιστά έναν από τους πλέον ρυπογόνους οδικούς άξονες της πόλης. Κατά συνέπεια, το Άλσος Ν. Φιλαδέλφειας πρέπει να διατηρείται ανέπαφο και αναλλοίωτο, ώστε να είναι σε θέση να επιτελέσει την κρίσιμη λειτουργία του, τόσο για την πόλη της Ν. Φιλαδέλφειας όσο και για τον μείζονα χώρο του Λεκανοπεδίου.

Η θέση του άλσους μέσα στον οικιστικό ιστό και η υποβάθμιση την οποία έχει υποστεί στη διαδρομή του χρόνου αποκλείουν κάθε επιβαρυντική παρέμβαση, άμεση ή έμμεση, σε αυτό και καθιστούν αναγκαία τη λήψη μέτρων μόνο για την αποκατάστασή του.

Παρά τη σημασία του και την άμεση ανάγκη αποκατάστασής του, το Άλσος θα υποστεί πολλαπλά πρόσθετα πλήγματα από την κατασκευή του επίμαχου γηπέδου. Το πρώτο από αυτά έχει ήδη επέλθει με την αφαίρεση 6 στρεμμάτων από την έκτασή του προκειμένου αυτά να ενσωματωθούν στο οικόπεδο όπου θα ανεγερθεί το γήπεδο. Ανεξάρτητα όμως από αυτό, η άμεση επαφή του Άλσους με το ογκώδες κτίσμα και τις εντατικές λειτουργίες του γηπέδου και οι πολλαπλές δυσμενείς επιπτώσεις που θα διαταράξουν τη φυσική λειτουργία αυτού ως οικοσυστήματος (θόρυβος, σκόνη κ.λπ. κατά τη φάση κατασκευής, θόρυβος, φωτορύπανση, εντατική διέλευση, διατάραξη των φυσικών αεραγωγών κ.λπ. κατά

τη λειτουργία του), δεν αναφέρονται, ούτε εκτιμώνται αναλυτικά στην ΜΠΕ.

- **Κοινωνική συνοχή**

Η ΜΠΕ δεν αντιμετωπίζει επαρκώς το ζήτημα της επίδρασης της λειτουργίας του νέου γηπέδου επί της κοινωνικής συνοχής. Στο **Κεφ. 9, σελ. 21**, η Μελέτη διαβεβαιώνει απλώς ότι το γήπεδο «θα προωθήσει την κοινωνική συνοχή σε δύο άξονες. Ο πρώτος είναι ο συνδεδεμένος με την απασχόληση και την αντιμετώπιση της ανεργίας, καθώς και τη δημιουργία νέων τοπικών εισοδημάτων (απασχόληση / μισθοί, αξίες γης, ζήτηση σε τοπικά καταστήματα). Ο δεύτερος είναι μέσω της επίδρασης που θα έχει στην επιβίωση της ιστορικής μνήμης, το ρόλου του ως συμβόλου και σημείου αναφοράς για τον προσφυγικό πληθυσμό της Ν. Φιλαδέλφειας, και επίσης μέσω το ρόλου του αθλητισμού».

Οι διαπιστώσεις αυτές της ΜΠΕ είναι εντελώς **αβάσιμες** και **ατεκμηρίωτες**. Τα περί αύξησης της απασχόλησης είναι εντελώς αόριστα και δεν προκύπτει από ποια στοιχεία έχουν συναχθεί τα συμπεράσματα αυτά. Εξ άλλου, ενδεχόμενη άνοδος της αξίας της γης μπορεί να ωφελήσει οικονομικά (σε σχέση βέβαια με την ονομαστική αξία της περιουσίας τους και όχι με το εισόδημά τους) τους κατοίκους, μόνον όμως εφόσον πωλήσουν τα ακίνητά τους και μετακομίσουν, γεγονός που μάλλον αντιστρατεύεται παρά ενισχύει την κοινωνική συνοχή.

Η συμβολή εξ άλλου του γηπέδου στον αθλητισμό, υπό την έννοια της παροχής ευκαιριών άθλησης στους κατοίκους, είναι ανύπαρκτη, αφού το γήπεδο προορίζεται μόνο για τη διεξαγωγή μεγάλων ποδοσφαιρικών διοργανώσεων, αποκλεισμένης οποιασδήποτε άλλης χρήσης αυτού, όπως η ερασιτεχνική άθληση κ.λπ.

Τέλος, όπως προκύπτει από τα συνημμένα στοιχεία (βλ. **Παράρτημα** της παρούσης), ενώ η ανακατασκευή και επαναλειτουργία νέου γηπέδου για την εκπλήρωση των σκοπών του ερασιτεχνικού **Αθλητικού Σωματίου της ΑΕΚ** τυγχάνει κατ' αρχήν αποδοχής από το μεγαλύτερο μέρος των κατοίκων, υπάρχει μεγάλη διάσταση απόψεων ως προς το σχεδιαζόμενο, αμιγώς επαγγελματικό, ποδοσφαιρικό γήπεδο. Η διάσταση αυτή δεν περιορίζεται στην ανταλλαγή αντεγκλήσεων και επιχειρημάτων, αλλά έχει δυστυχώς προσλάβει τη μορφή βίαιων αντιπαραθέσεων ανάμεσα στους θιασώτες των αντιθέτων απόψεων, είτε κατοίκων είτε και τρίτων ενδιαφερομένων. Οι συγκρούσεις αυτές πιθανολογείται ότι θα ενταθούν, όταν οι κάτοικοι αρχίσουν να υφίστανται τις σοβαρές οχλήσεις

από την κατασκευή του γηπέδου, είναι δε, κατά κοινή πείρα, αναμενόμενο ότι θα κλιμακωθούν σε επικίνδυνο βαθμό ενόψει των προβλημάτων που θα δημιουργήσει η λειτουργία του (θόρυβος, κυκλοφοριακά προβλήματα, θέματα ασφαλείας κ.ο.κ.).

Παρά ταύτα, η ΜΠΕ αντιπαρέρχεται τελείως τα ζητήματα αυτά, περιοριζόμενη να διαβεβαιώσει λακωνικά στο **Κεφ. 10, σελ. 7**, «δεν αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στην κοινωνική συνοχή, και συνεπώς δεν απαιτούνται κάποια μέτρα».

Κατά συνέπεια, ως προς το ζήτημα της κοινωνικής συνοχής η ΜΠΕ είναι εσφαλμένη, παντελώς ελλιπής και αναιτιολόγητη.

- **Οικονομία / απασχόληση**

Εξίσου γενικόλογες και ελλιπείς ως προς την τεκμηρίωση είναι οι διαπιστώσεις της ΜΠΕ σχετικά με τις αναμενόμενες θετικές επιδράσεις της λειτουργία του γηπέδου στην οικονομία του οικισμού και ειδικότερα στην απασχόληση των κατοίκων. Η προσωρινή απασχόληση 150 ατόμων κατά τη διάρκεια της κατασκευής, ανεξάρτητα αν αφορά τους κατοίκους του οικισμού, προδήλως δεν αποτελεί αποφασιστικό στοιχείο. Σε κάθε περίπτωση πάντως, δεν αποτελεί επιχείρημα για την κατασκευή ενός γηπέδου με τις συγκεκριμένες προδιαγραφές, διότι οποιαδήποτε κι ήταν η θέση και το μέγεθός του, θα απασχολούσε πάντως κάποιο αριθμό εργαζομένων στη φάση της κατασκευής.

Όσον αφορά την εν γένει επίδραση στην απασχόληση, η Μελέτη περιέχει μόνο γενικόλογα αποφθέγματα, ως προς τα οποία θα μπορούσε να υποστηριχθεί και το ακριβώς αντίθετο. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, δεν γίνεται καμμία εκτίμηση σχετικά με τις διαφοροποιήσεις οι οποίες, κατά κοινή πείρα, θα επέλθουν στο είδος και τις συνθήκες απασχόλησης και θα έχουν αντίκτυπο στον τρόπο ζωής των κατοίκων και στις μικρές επιχειρήσεις τους.

- **Απορρίμματα**

Η ΜΠΕ (**Κεφ. 6 σελ. 78**) υπολογίζει τον όγκο των απορριμμάτων που θα προέρχονται από τους θεατές και μόνο (χωρίς να συνυπολογίζονται τα απορρίμματα από εστιατόρια, κυλικεία, γραφεία, εκθεσιακούς χώρους κ.λπ. τα

οποία κατά τη Μελέτη θα ανέρχονται σε 127,92 tn ανά έτος) σε 9,46 tn ανά ημέρα αγώνα, δηλ. σε 946 tn ετησίως (9,46 tn X 100 ημέρες αγώνων κατ' έτος)².

Στο Κεφάλαιο 9 της ΜΠΕ (εκτίμηση και αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων), για μεν τη φάση της κατασκευής συνιστάται απλώς η καλή διαχείριση των απορριμμάτων ώστε να μην έχουν επιπτώσεις στο περιβάλλον και την υγεία των εργαζομένων, για δε τη φάση λειτουργίας επίσης συνιστάται η ανακύκλωση και η ασφαλής διάθεσή τους. Τα υπόλοιπα θα προβλέπονται σε μελέτη που θα συντάξει ο φορέας του έργου !!

Σε σχέση όμως με τα κρίσιμα ερωτήματα στο οποία θα όφειλε να απαντήσει τεκμηριωμένα η ΜΠΕ, ποιες δηλ. θα είναι οι επιπτώσεις από την προσθήκη του νέου αυτού όγκου απορριμμάτων στη λειτουργία του υπάρχοντος συστήματος αποκομιδής του Δήμου και, κατ' επέκταση, στην καλή λειτουργία της υπηρεσίας αυτής προς όφελος των δημοτών, αν ο Δήμος έχει τη δυνατότητα, στην πράξη και όχι θεωρητικά, να επωμισθεί το πρόσθετο αυτό βάρος, πόσο θα είναι το κόστος και από πού θα καλυφθεί, πόσο θα επηρεασθεί η ποιότητα ζωής των κατοίκων από τη διέλευση (πόσων άραγε?) απορριμματοφόρων 100 ημέρες το χρόνο κ.ο.κ., η ΜΠΕ ουδέν αναφέρει.

---

² Η λειτουργία του γηπέδου 100 μέρες το χρόνο, αναφέρεται στο **Κεφ. 6, σελ. 72 και 78** της ΜΠΕ.

5. Παρατηρήσεις επί της Μελέτης Κυκλοφοριακών Επιπτώσεων (ΜΚΕ)

Θέση στην πόλη

Το επίμαχο ακίνητο βρίσκεται σε ένα πολύ ιδιαίτερο σημείο της πόλης από πλευράς μεταφορών:

- εφάπτεται του εμπορικού και επιχειρηματικού κέντρου της πόλης
- η πρόσβαση σε αυτό περνά από τους σημαντικότερους κυκλοφοριακούς κόμβους του Δήμου Φιλαδέλφειας-Χαλκηδόνας και των όμορων Δήμων
- ο άξονας των οδών Πατριάρχου Κων/νου και Φωκών, αν και κατώτερης κυκλοφοριακής σημασίας συγκριτικά με λεωφόρους όπως η Λ.Δεκελείας και η Λ.Ηρακλείου, παραλαμβάνει έναν σημαντικό όγκο διαμπερών κινήσεων
- περιβάλλεται από ευαίσθητα στοιχεία φυσικού περιβάλλοντος (άσος Φιλαδέλφειας, ρέμα Γιαμπουρλά) και τον ιδιαίτερο (παραδοσιακό) αστικό ιστό της περιοχής, το οποίο προσδίδει ανελαστικότητα σχετικά με την ανάπτυξη νέων μεταφορικών υποδομών
- βρίσκεται ανάμεσα στους μεγάλους οδικούς άξονες της Λ.Κηφισού και της Λ.Ηρακλείου, η σύνδεση με τους οποίους διαθέτει περιορισμένη κυκλοφοριακή ικανότητα
- βρίσκεται σε απόσταση 530 μ (μήκος διαδρομής πεζή) από τον σταθμό του ΗΣΑΠ «Περισσός», χωρίς όμως διαμορφωμένους ικανοποιητικούς διαδρόμους για μετακίνηση με τα πόδια
- εξυπηρετείται από πλήθος λεωφορειακών γραμμών και τρόλεϊ, οι οποίες διέρχονται από το υφιστάμενο κορεσμένο οδικό δίκτυο χωρίς αποκλειστικούς διαδρόμους κυκλοφορίας
- βρίσκεται σε περιοχή με σημαντική έλλειψη οργανωμένων χώρων στάθμευσης δημόσιας χρήσης, ενώ το οδικό δίκτυο παρουσιάζει περιορισμένη χωρητικότητα σε στάθμευση και μεγάλη κατάληψη τις περισσότερες ώρες της ημέρας

- δεν εξυπηρετείται από άλλα συστήματα και υποδομές μεταφορών, όπως π.χ. δίκτυα ποδηλατοδρόμων και πεζοδρόμων, συστήματα κοινόχρηστων οχημάτων, δημοτική συγκοινωνία κ.λπ.

Όλα τα παραπάνω, όπως και οι σχετικοί υπολογισμοί και προβλέψεις στη ΜΠΕ και την Κυκλοφοριακή Μελέτη του Έργου, συνηγορούν πως η πρόσβαση με ΙΧ στην περιοχή του γηπέδου είναι εξόχως προβληματική, ενώ τα μέσα και οι υποδομές που θα μπορούσαν να προσφέρουν εναλλακτική λύση (ΜΜΜ, δίκτυα πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων) είναι είτε ανεπαρκείς υπό τις δεδομένες συνθήκες, είτε ανύπαρκτες.

Αναμενόμενη ζήτηση μετακινήσεων

Η ζήτηση μετακινήσεων με ΙΧ κατά τους αγώνες που το γήπεδο θα παρουσιάζει 100% πληρότητα είναι ένα από τα βασικά επίδικα ζητήματα για την συγκεκριμένη χωροθέτηση. Αφ' ενός μεν, το υπάρχον οδικό δίκτυο (οδοί και κόμβοι) διαθέτει περιορισμένη κυκλοφοριακή ικανότητα, αφ' ετέρου δε, η χωρητικότητα του δημόσιου χώρου σε ελεύθερη στάθμευση είναι επίσης αναντίστοιχη με τις απαιτήσεις ενός γηπέδου τέτοιας κλίμακας.

Οι διάφορες παραδοχές και υποθέσεις όπως διατυπώνονται στη νομοθεσία, την **Μελέτη Κυκλοφοριακών Επιπτώσεων (ΜΚΕ)** του έργου και την **Έκθεση της Ομάδας Ειδικών Επιστημόνων** για το Στάδιο ΑΕΚ Νέας Φιλαδέλφειας (Ιούλ.2015), περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- Εάν ο Ν.4277/2014 δεν είχε περιλάβει ειδική ρύθμιση που απαλλάσσει το γήπεδο από την υποχρέωση να διαθέτει τις κατά νόμο (**ΠΔ 111/04**) αναγκαίες θέσεις στάθμευσης, αυτό θα έπρεπε να διαθέτει τουλάχιστον 2.700 θέσεις στάθμευσης ΙΧ.
- Σύμφωνα με στοιχεία από έρευνες που έγιναν από τον μελετητή του Έργου (ΜΚΕ) σε πρόσφατους αγώνες στο ΟΑΚΑ και το γήπεδο της Λ.Αλεξάνδρας, τα ΙΧ που θα προσέρχονταν σε αντίστοιχη περίπτωση (με εφαρμογή του ίδιου δείκτη αναλογίας ΙΧ προς θεατές) στο νέο γήπεδο της ΑΕΚ θα κυμαίνονταν μεταξύ 4.000-5.500 οχήματα.
- Οι εκτιμήσεις της Ομάδας Ειδικών Επιστημόνων ανεβάζουν αυτά τα μεγέθη σε 5.000-10.000 οχήματα.

- Η ΜΚΕ λαμβάνει αυθαίρετα ως παραδοχή (μολονότι κάτι τέτοιο δεν προβλέπεται στη σχετική νομοθεσία) την προσέλευση 1.500 οχημάτων στην ευρύτερη περιοχή εντός μιας ολόκληρης ώρας αμέσως πριν την έναρξη του αγώνα.
- Με τον Ν.4277/2014, η υποχρέωση για προσφορά θέσεων στάθμευσης περιορίζεται στις 380 θέσεις (180 εντός γηπέδου και 200 σε ιδιόκτητο ακίνητο εντός απόστασης 1 χλμ).

Από τα ανωτέρω, αλλά και από την εμπειρία της λειτουργίας άλλων γηπέδων αντίστοιχης δυναμικότητας, όπως π.χ. το Στάδιο Καραϊσκάκη στον Πειραιά, συνάγονται τα εξής συμπεράσματα:

- Αν και οι προσφερόμενες θέσεις στάθμευσης επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο προσέλευσης των θεατών (modal split), δεν προσδιορίζουν αυστηρά τον συνολικό αριθμό των ΙΧ που θα προσέλθουν στην ευρύτερη περιοχή του γηπέδου πριν από έναν αγώνα και θα αποπειραθούν να σταθμεύσουν όπου αυτό είναι εφικτό (και όχι μόνο όπου είναι νόμιμο), ακόμα και σε αρκετά μεγάλη απόσταση από το γήπεδο (της τάξης των 1-2 χλμ).
- Η παραδοχή της ΜΚΕ για 1.500 οχήματα δεν φαίνεται να τοποθετείται προς την πλευρά του δυσμενούς σεναρίου και της ασφάλειας. Είναι μια παραδοχή που πιθανότατα προκύπτει αντίστροφα, από την ανάγκη δηλ. να γίνουν οι μικρότερες δυνατές παρεμβάσεις στα σηματοδοτικά προγράμματα των επηρεαζόμενων κόμβων, αγνοώντας σκόπιμα ότι η πραγματικότητα θα είναι κατά πολύ δυσμενέστερη των προβλέψεων της μελέτης.
- Εάν επιβεβαιωθούν οι εκτιμήσεις που βρίσκονται γύρω από τον «μέσο όρο» των διάφορων κατατεθειμένων προβλέψεων και στατιστικών δεδομένων, οι αναμενόμενες αφίξεις ΙΧ θα ξεπεράσουν πιθανότατα τα 5.000 οχήματα στον συνολικό χρόνο προσέλευσης (1-2 ώρες), τα οποία όμως θα αναχωρήσουν στο σύνολό τους εντός μιας ώρας μετά τη λήξη του αγώνα.

Επιπτώσεις στη λειτουργία του οδικού δικτύου, τη στάθμευση και τη λειτουργία των υπόλοιπων μέσων μεταφοράς

Το μέγεθος των 5.000 ΙΧ είναι τέτοιας τάξης, ώστε αναμφίβολα δεν μπορεί να εξυπηρετηθεί από το οδικό δίκτυο της άμεσης περιοχής επιρροής του Έργου (τα 1.500 οχήματα/ώρα είναι ήδη οριακό μέγεθος όπως διατυπώνεται στη ΜΚΕ). Επομένως, είτε αυτό το μέγεθος μετά από ένα σημαντικό χρονικό διάστημα θα εξαναγκαστεί σε «αυτορρύθμιση» και αυτοπεριορισμό (δηλ. ένα ποσοστό των θεατών θα κατανοήσει ότι δεν το συμφέρει να προσέρχεται με ΙΧ και θα αλλάξει οριστικά μέσο, εφ' όσον βέβαια προσφέρεται τέτοιο μέσο), είτε θα παραμείνει ως έχει, αλλά θα εξυπηρετείται μέσω του οδικού δικτύου και της προσφερόμενης χωρητικότητας στάθμευσης της ευρύτερης περιοχής μελέτης (δηλ. το μεγάλο ποσοστό των θεατών δεν θα εισέρχεται στο κέντρο της Φιλαδέλφειας και θα αναζητεί στάθμευση πολύ πριν από αυτό, ακόμα και στους όμορους Δήμους).

Η εκτίμηση της ΜΚΕ για τους διαθέσιμους χώρους στάθμευσης στην ευρύτερη περιοχή που θα μπορούσαν να απορροφήσουν περί τα 1.330 ΙΧ, είναι υπερβολικά αισιόδοξη και στηρίζεται σε εσφαλμένες παραδοχές. Οι χώροι πέριξ των εργοστασίων Μπριτάνια και Τεγόπουλου είναι ιδιωτικοί και δεν μπορεί να θεωρούνται ως ελεύθεροι χώροι για στάθμευση. Αντίστοιχα, ο παραρεμάτιος διάδρομος του Ποδονίφτη είναι μια ευαίσθητη ζώνη φυσικού περιβάλλοντος που θα έπρεπε να οχυρωθεί εναντίον κάθε φαινομένου παράνομης κυκλοφορίας και στάθμευσης, και όχι να διατεθεί για στάθμευση στο σύνολο της παραρεμάτιας ζώνης. Διάφοροι αδιαμόρφωτοι χώροι και εκτάσεις με ιδιαίτερο ιδιοκτησιακό και πολεοδομικό καθεστώς σε μετάβαση (οι εκτάσεις πλησίον των δύο σταθμών ΗΣΑΠ και ο αδιαμόρφωτος διάδρομος μεταξύ Βασιλειάδη και Λ.Ηρακλείου) δεν μπορούν να θεωρούνται ως εσαεί διαθέσιμοι χώροι προς στάθμευση. Τα έλος, ο χώρος στάθμευσης του γηπέδου του Απόλλωνα θα μπορούσε να θεωρηθεί διαθέσιμος μόνο εφόσον δεν διεξάγεται την ίδια ώρα αγώνας ή άλλη εκδήλωση στο συγκεκριμένο γήπεδο.

Ταυτόχρονα, στη ΜΚΕ δεν παρέχεται καμία τεκμηρίωση για τη χωρητικότητα και την κατάληψη στάθμευσης των πολεοδομικών ενοτήτων κατά τις ώρες διεξαγωγής των αγώνων. Ο προσδιορισμός της χωρητικότητας αυτής προϋποθέτει σύγχρονες μετρήσεις και απογραφές, η δε ισχύς της κατά την

περίοδο λειτουργίας του γηπέδου εξαρτάται και από άλλους αστάθμητους παράγοντες. Αν για παράδειγμα, ο Δήμος αποφασίσει να περιφρουρήσει τις θέσεις στάθμευσης των μόνιμων κατοίκων και εφαρμόσει σύστημα ελεγχόμενης στάθμευσης κατά τις ώρες των αγώνων, τότε η χωρητικότητα στάθμευσης που εμφανίζεται σήμερα ως προσφερόμενη, θα σταματήσει να υπάρχει.

Επομένως, η συνολική χωρητικότητα στάθμευσης της ευρύτερης περιοχής επιρροής του γηπέδου:

- **Έχει υπολογιστεί με αυθαίρετο τρόπο και δεν τεκμηριώνεται** πουθενά στις σχετικές μελέτες.
- **Δεν έχει προκύψει από σύγχρονες απογραφές και μετρήσεις**, μολονότι αυτές είναι απολύτως απαραίτητες.
- **Δεν είναι δεδομένη κατά την περίοδο λειτουργίας του γηπέδου**, εφόσον δεν υπάρχει κάποια συμφωνία με τον Δήμο που να την διασφαλίζει.

Άμεσο αποτέλεσμα της περιορισμένης χωρητικότητας στάθμευσης της ευρύτερης περιοχής θα είναι η εκτόνωση της στάθμευσης με παράνομο τρόπο σε όλες τις τυχόν «προσφερόμενες» εκτάσεις. Αυτές, κατά κύριο λόγο, είναι οι μη οχυρωμένοι δημόσιοι χώροι (πλατείες, πάρκα, πεζοδρόμια, πεζόδρομοι) και οι μεγάλες λεωφόροι, οι οποίες διαθέτουν το αναγκαίο πλάτος για μαζική παράνομη στάθμευση (Λ. Δεκελείας, Λ. Ηρακλείου, Λ. Κηφισού). Για το ενδεχόμενο αυτό δεν γίνεται καμία εκτίμηση και πρόταση από τις σχετικές μελέτες, οι οποίες δίνουν την εντύπωση ότι το ενδεχόμενο αυτό θεωρείται σιωπηρά αποδεκτό, έως επιθυμητό. Αυτό το φαινόμενο, όμως, είναι και η κυριότερη απειλή για την ομαλή λειτουργία της πόλης και των μεταφορών, σε συνδυασμό και με την κυκλοφοριακή συμφόρηση, η οποία θεωρείται δεδομένη και θα επηρεάζει κάθε μετακινούμενο στην ευρύτερη περιοχή και όχι μόνο όσους προσέρχονται στο γήπεδο.

Όλη αυτή η δυσλειτουργία δεν θα αφήσει ανεπηρέαστη την λειτουργία των Μέσων Μαζικών Μεταφορών (ΜΜΜ). Αφ' ενός μεν, επειδή κάποια από αυτά (ΕΘΕΛ, ΗΛΠΑΠ) δεν κινούνται σε αποκλειστικούς διαδρόμους κυκλοφορίας και θα είναι εκτεθειμένα σε όλα τα φαινόμενα κυκλοφοριακού κορεσμού του δικτύου που θα προκαλούνται από την μαζική και άτακτη προσέλευση ΙΧ, αφ' ετέρου δε, επειδή θα δεχθούν υπέρμετρη επιβάρυνση και θα αναγκαστούν να πυκνώσουν σε μέγιστο βαθμό τα δρομολόγια τους κατά τις ώρες άφιξης και αναχώρησης των

αγώνων, παρότι αυτές οι ώρες (καθημερινή ή Κυριακή απόγευμα) δεν αποτελούν ώρες αιχμής για την γενική λειτουργία του Συστήματος Αστικών Συγκοινωνιών της πρωτεύουσας.

Η δυσλειτουργία αυτή των ΜΜΜ κατά την περίοδο προσέλευσης στο γήπεδο καθιστά επισφαλής την έγκαιρη και ασφαλή προσέλευση των θεατών με μέσα δημόσιας συγκοινωνίας, και καθιστά αυτά τα μέσα μεταφοράς αναξιόπιστες και μη ελκυστικές λύσεις για την συγκεκριμένη περίπτωση, πλην ίσως του ΗΣΑΠ.

Από την έκθεση της Ομάδας Ειδικών Επιστημόνων συνάγεται, όμως, ότι ακόμα και ο ΗΣΑΠ θα αντιμετωπίσει σοβαρές δυσκολίες για την εξυπηρέτηση αυτού του μεγέθους μετακινήσεων, καθώς ο σταθμός «Περισσός» δεν έχει σχεδιαστεί με προδιαγραφές εξυπηρέτησης Σταδίου (όπως π.χ. ο σταθμός «Φάληρο», ο οποίος διαθέτει διπλές ράμπες εισόδου/εξόδου μεγάλου πλάτους για ροή πλήθους). Επιπλέον, στην ίδια έκθεση τονίζεται ότι η νέα γραμμή 4 του Μετρό (με τερματικό στον Περισσό) δεν αναμένεται να λειτουργήσει κατά την επόμενη 10ετία τουλάχιστον, λόγω έλλειψης χρηματοδότησης, αλλά και για αντικειμενικούς τεχνικούς λόγους.

Τέλος, η άναρχη και αυθαίρετη κατάληψη του δημόσιου χώρου από τον μεγάλο αριθμό των ΙΧ που θα προσπαθούν να προσεγγίσουν την περιοχή του γηπέδου και να σταθμεύσουν, θα διαμορφώσει ένα περιβάλλον εχθρικό για κάθε μη μηχανοκίνητο μέσο μεταφοράς, όπως είναι το περπάτημα και το ποδήλατο. Ούτως ή άλλως, οι αναγκαίες υποδομές για καθημερινή χρήση των μέσων αυτών από τους πολίτες δεν υφίστανται στην περιοχή. Οι σχετικές μελέτες του Έργου δεν περιλαμβάνουν, όμως, καμία πρόταση και κανένα συνοδό έργο που θα μπορούσε να βελτιώσει αισθητά τις συνθήκες περπατήματος και ποδηλάτου στην περιοχή μελέτης, μολονότι αυτό διαφαίνεται ως απολύτως αναγκαίο, ακόμα και για την βελτίωση της προσβασιμότητας του γηπέδου.

Συμπερασματικά, οι συνθήκες που διαμορφώνονται, εάν αν δεν αλλάξει η χωροθέτηση του γηπέδου ή δεν ληφθούν συγκεκριμένα αντισταθμιστικά μέτρα, θα οδηγήσουν σε:

- Εκρηκτικά φαινόμενα κυκλοφοριακού κορεσμού κατά τις ώρες άφιξης και αναχώρησης των μεγάλων αγώνων, τα οποία θα επηρεάζουν ιδιαίτερα αρνητικά την συνολική λειτουργία της πόλης (αστικό περιβάλλον, τοπική οικονομία, δημόσια υγεία κ.λπ.).
- Άτακτη και διάχυτη παράνομη στάθμευση σε αρκετά μεγάλη έκταση (ακτίνα 1-2 χλμ) περιμετρικά του γηπέδου.
- Σημαντική υποβάθμιση του επιπέδου εξυπηρέτησης της δημόσιας συγκοινωνίας, όλων των μέσων που εξυπηρετούν την περιοχή ανεξαιρέτως (λεωφορεία, τρόλεϊ, ΗΣΑΠ).
- Αδυναμία εξυπηρέτησης με ασφαλή τρόπο των μικρής κλίμακας μετακινήσεων με ήπια μέσα μεταφοράς (περπάτημα, ποδήλατο), λόγω της κατάληψης και συμφόρησης των δημόσιων χώρων και του οδικού δικτύου.
- Εμφάνιση σημαντικών προβλημάτων οδικής ασφάλειας σε όλη την επηρεαζόμενη έκταση, η οποία θα αφορά κάθε πολίτη και διερχόμενο (ηλικιωμένους, παιδιά, ΑΜΕΑ) και όχι αποκλειστικά τους προσερχόμενους στο γήπεδο.
- Σημαντική επιβάρυνση με πρόσθετους ατμοσφαιρικούς ρύπους, θόρυβο και αύξηση της θερμοκρασίας κατά τις συγκεκριμένες μέρες και ώρες.

Η συντριπτική πλειονότητα των επιπτώσεων αυτών είτε υποτιμώνται είτε αποσιωπώνται πλήρως από την ΜΠΕ και τις συνημμένες μελέτες.

Εξάλλου, δεν προτείνονται σχετικά αντισταθμιστικά μέτρα, παρά μόνο η τροποποίηση της κυκλοφοριακής μελέτης του Δήμου σε δευτερεύουσες πτυχές της (χωρίς να αναλαμβάνει ο κύριος του Έργου την υλοποίησή της), ενώ δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στο Έργο της Υπογειοποίησης, το οποίο, όπως θα αναλυθεί ακολούθως, όχι μόνο δεν αποτελεί αντισταθμιστικό έργο, αλλά δημιουργεί πρόσθετα προβλήματα στην περιοχή.

Ρόλος, επιπτώσεις, σκοπιμότητα και εναλλακτικές λύσεις του έργου της υπογειοποίησης των οδών Πατριάρχου Κων/νου και Φωκών

Το συνοδό, πλην αναπόσπαστο σύμφωνα με τον τρέχοντα σχεδιασμό, έργο της υπογειοποίησης των οδών Πατριάρχου Κων/νου και Φωκών καλείται να επιτύχει τα ακόλουθα:

- 1) Να παράγει νέο δημόσιο χώρο συνάθροισης, αναμονής και γενικότερα εκτόνωσης του πλήθους των θεατών που θα αφικνείται ή θα αναχωρεί από το γήπεδο, ο οποίος (χώρος) δεν μπορεί να εξασφαλισθεί με άλλον τρόπο εφόσον υπάρχει η απαίτηση αδιάκοπης συνέχισης της κυκλοφορίας οχημάτων στην οδό.
- 2) Να ενοποιήσει τους περιβάλλοντες χώρους του γηπέδου με τους νοητούς διαδρόμους κίνησης των πεζών από/προς τον σταθμό του ΗΣΑΠ «Περισσός».
- 3) Να διασφαλίσει την απρόσκοπτη λειτουργία της οδού κατά τις ώρες τέλεσης των αγώνων.
- 4) Να δώσει ικανοποιητικές λύσεις για την είσοδο/έξοδο των οχημάτων από το γήπεδο.

Το έργο, όμως, αυτό έχει και μια σειρά επιπτώσεων οι οποίες θα πρέπει να συνεκτιμηθούν. Ειδικότερα:

- 1) Παρότι ενοποιεί τον δημόσιο χώρο σε μήκος 275 μ (μήκος κάλυψης), τον κατατεμαχίζει και δημιουργεί αδιαπέραστο αστικό φραγμό σε μήκος 341 μ. (μήκος ραμπών βύθισης οδού), ο οποίος δημιουργεί μείζον λειτουργικό πρόβλημα στην ζωή της γειτονιάς, την κινητικότητα και την οδική ασφάλεια ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων (παιδιών, ηλικιωμένων, ΑΜΕΑ, γονιών με καρτσάκι κ.λπ.) και την ελεύθερη κίνηση της πανίδας (μεταξύ άλσους-ρέματος).

- 2) Αλλοιώνει σημαντικά το ήπιο μεικτό αστικό/φυσικό τοπίο της περιοχής, το οποίο χαρακτηρίζεται από χώρους φυσικού πρασίνου, υδάτινο στοιχείο και παραδοσιακή χαμηλή δόμηση.
- 3) Συνιστά μεγάλης κλίμακας, και ιδιαίτερα οχληρό κατά την κατασκευή, έργο σε επαφή με ένα πολύ ευαίσθητο στοιχείο του φυσικού περιβάλλοντος, το Ρέμα Γιαμπουρλά.
- 4) Έχει υπέρογκο κόστος 15 εκ. € (όταν το κτιριακό έργο έχει κόστος 65 εκ €), το οποίο καλείται να καλύψει εξ ολοκλήρου η Πολιτεία (συγκεκριμένα η Περιφέρεια Αττικής), παρότι το έργο αυτό δεν θα ήταν αναγκαίο, αν δεν κατασκευαζόταν το γήπεδο (το οποίο είναι ένα ιδιωτικό έργο).
- 5) Κατά τη διάρκεια κατασκευής του θα προκαλέσει μεγάλη όχληση στην περιοχή, καθώς θα διακοπεί πλήρως η κυκλοφορία στις οδούς Πατριάρχου Κων/νου και Φωκών για μεγάλο χρονικό διάστημα (6 μήνες σύμφωνα με την ΜΚΕ, εκτίμηση που θεωρείται αισιόδοξη) και η κίνηση θα διαχέεται στο τοπικό οδικό δίκτυο των περιοχών αμιγούς κατοικίας.
- 6) Προϋποθέτει εκτεταμένες τροποποιήσεις στην κυκλοφοριακή μελέτη του Δήμου καθώς και την άμεση υλοποίηση αυτής στο σύνολο της περιοχής επιρροής του Έργου (με κόστος που θα βαρύνει τον Δήμο, εφόσον δεν προβλέπεται κάποια αντισταθμιστική πρόταση από πλευράς κύριου του Έργου). Μόνο η αναδιαμόρφωση των δύο κεντρικών κόμβων της Λ.Δεκελείας προϋπολογίζεται σε 670.000 € σύμφωνα με την ΜΠΕ.
- 7) Θα προκαλέσει μεγάλη επιβάρυνση στους τομείς της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και του θορύβου για όλη την διάρκεια κατασκευής, καθώς το έργο της υπογειοποίησης βρίσκεται σε επαφή με κατοικίες και δεν μπορεί να οριοθετηθεί και να απομονωθεί επαρκώς διαμέσου της εργοταξιακής περίφραξης.
- 8) Προϋποθέτει την μετατόπιση και αποκατάσταση όλων των δικτύων Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας (ΟΚΩ), γεγονός το οποίο αφ' ενός μεν, θα επιφέρει σημαντική αύξηση του συνολικού κόστους του Έργου (η οποία θα επιβαρύνει το Δημόσιο), αφ' ετέρου δε, θα προκαλέσει διαδοχικές διακοπές λειτουργίας σε όλες τις σχετικές υπηρεσίες.

- 9) Απαιτεί την παρέμβαση στο Ρέμα Γιαμπουρλά για την κατασκευή τεχνικού έργου εκροής των ομβρίων υδάτων της υπογειοποιημένης οδού.
- 10) Δημιουργεί σοβαρές επιφυλάξεις και ανησυχίες στην τοπική κοινωνία ως προς τον πραγματικό απώτερο σκοπό της «ενοποίησης», δεδομένου ότι στην απέναντι όχθη του ρέματος βρίσκεται η αποβιομηχανοποιημένη ζώνη του Περισού, για την οποία κυφορούνται διάφορα επιχειρηματικά σχέδια.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα ανωτέρω, **η σκοπιμότητα του έργου της υπογειοποίησης πρέπει ουσιαστικά να τεθεί υπό επανεξέταση, ενώ υπάρχει η ανάγκη διερεύνησης και εναλλακτικών λύσεων.**

Οικονομική θεώρηση

Όπως αναλύθηκε προηγουμένως, το σύνθετο έργο του νέου γηπέδου της ΑΕΚ, στην θέση που έχει επιλεγεί, προϋποθέτει μια σειρά συνοδά έργα και εκτεταμένες παρεμβάσεις στον δημόσιο αστικό χώρο και στο περιβάλλον, οι οποίες είτε προβλέπονται στην ΜΠΕ και τις συνημμένες μελέτες είτε όχι.

Οι παρεμβάσεις αυτές οφείλονται κυρίως στο γεγονός ότι η περιοχή που επελέγη για τη χωροθέτηση του γηπέδου δεν είναι έτοιμη να υποδεχθεί μια εγκατάσταση τέτοιας κλίμακας και έντασης, δεν διαθέτει δηλ. τις υποδομές που θα της επιτρέψουν να δεχτεί αυτήν την μητροπολιτική παρέμβαση, χωρίς να υποβαθμιστεί σημαντικά η λειτουργία της πόλης, η ποιότητα ζωής και το αστικό και φυσικό περιβάλλον της περιοχής επιρροής του Έργου.

Δεδομένου ότι αυτές οι παρεμβάσεις δεν μπορούν να αποφευχθούν (πολλές μάλιστα πρέπει να προηγηθούν της κατασκευής του Έργου), είναι ιδιαίτερα κρίσιμο να προσδιορισθεί ο φορέας που οφείλει και μπορεί να καταβάλει το κόστος για την υλοποίησή τους.

Εάν το γήπεδο δεν χωροθετείτο στη συγκεκριμένη θέση ή καθόλου, η πλειονότητα των παρεμβάσεων αυτών είτε δεν θα χρειαζόταν να πραγματοποιηθεί είτε θα υλοποιείτο (αν ήταν αναγκαίο για άλλους

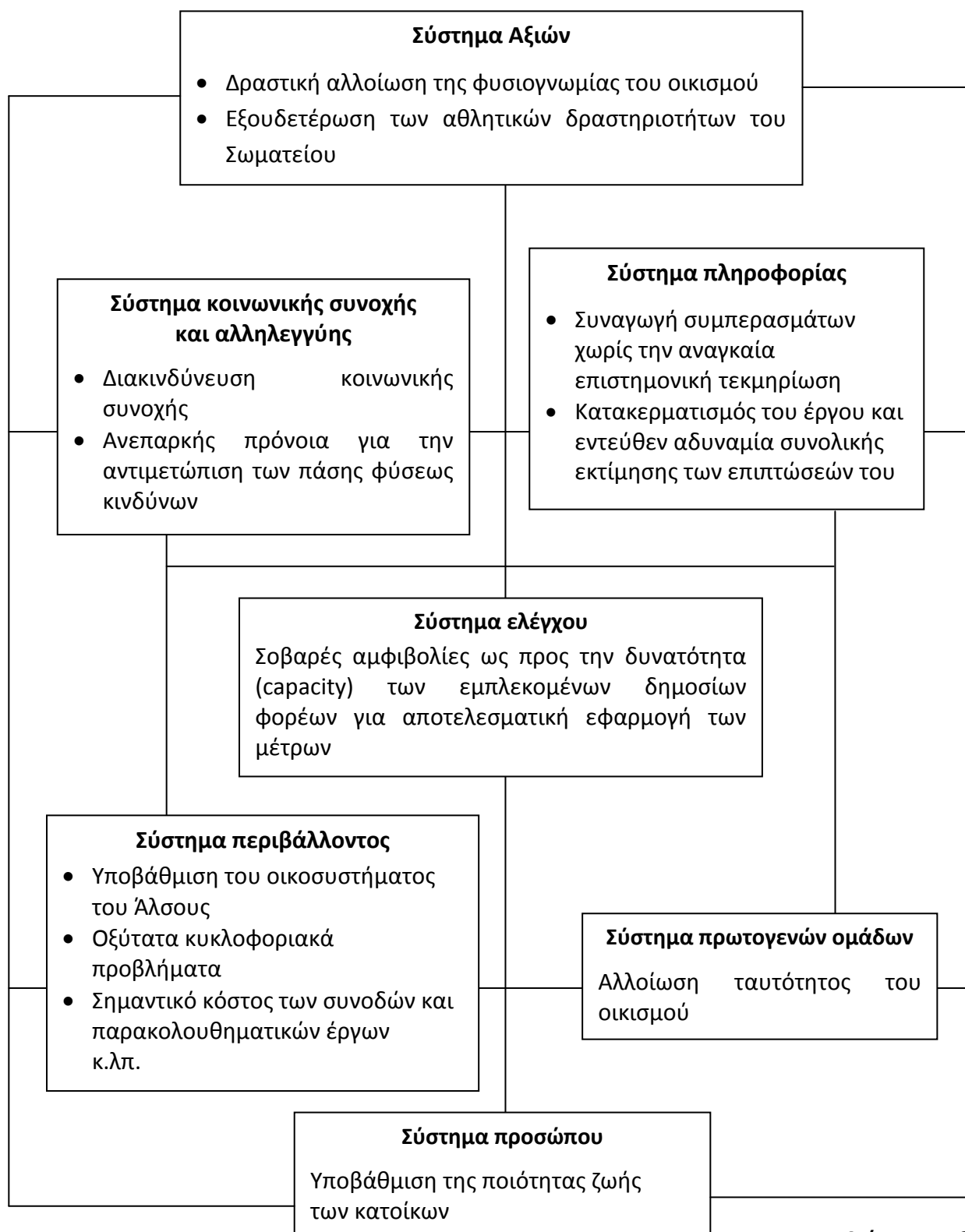
πολεοδομικούς λόγους) σε μεσο-μακροπρόθεσμο ορίζοντα, δεδομένης και της οικονομικής ασφυξίας των ΟΤΑ στην παρούσα συγκυρία.

Έργα όπως η υπογειοποίηση, οι νέοι οργανωμένοι χώροι στάθμευσης, αλλά και οι εκτεταμένες αστικές αναπλάσεις δεν θα ήταν σε πρώτη προτεραιότητα για τον Δήμο, ενώ η δημόσια συγκοινωνία θα αναβαθμιζόταν μόνο μέσα στο πλαίσιο της ευρύτερης προσπάθειας ανασυγκρότησης των αστικών συγκοινωνιών της πρωτεύουσας (ειδικά η κατασκευή της γραμμής 4 του μετρό δεν διαφαίνεται δεδομένη υπό τις παρούσες συνθήκες). Έργα όπως η υλοποίηση της κυκλοφοριακής μελέτης του Δήμου (χωρίς την αναγκασία για το γήπεδο τροποποίηση) και τυχόν νέες υποδομές για την ενθάρρυνση του περπατήματος και του ποδηλάτου, καθώς και ειδικά μέτρα για την αύξηση της οδικής ασφάλειας, την περιφρούρηση και την αναβάθμιση των δημόσιων χώρων, δεν θα ήταν άμεσης προτεραιότητας, αλλά θα είχαν ενδεχομένως θέση στο μεσοπρόθεσμο προγραμματισμό του Δήμου.

Σε κάθε λοιπόν περίπτωση, το κόστος κατασκευής του σύνθετου κυκλοφοριακού έργου δεν μπορεί να μετακυληθεί στον Δημόσιο τομέα και τους πολίτες και μάλιστα σε εποχή που οι ΟΤΑ αδυνατούν να ανταπεξέλθουν ακόμη και στις βασικές υποχρεώσεις τους προς τους δημότες τους.

Κατά συνέπεια, βασικό κριτήριο επιλογής της θέσης του νέου γηπέδου πρέπει να είναι και οι κατά το δυνατόν ηπιότερες και λιγότερο δαπανηρές κυκλοφοριακές παρεμβάσεις που θα απαιτούνται για τη λειτουργία του. Σε κάθε δε περίπτωση, το κόστος των παρεμβάσεων αυτών θα πρέπει να βαρύνει το φορέα του γηπέδου.

Συστημικό Πρότυπο Δυσμενών Επιπτώσεων του Έργου

Διάγραμμα 2

6. Συμπεράσματα

Από τη σύνοψη των ανωτέρω παρατηρήσεων επί της ΜΠΕ, προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

1. Η παρούσα διαδικασία διαβούλευσης και έγκρισης της ΜΠΕ είναι πρόωγη και μη νόμιμη, δεδομένου ότι δεν έχει προηγηθεί η απαιτούμενη διαδικασία Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης.
2. Παρά τις αντίθετες εξαγγελίες και διαβεβαιώσεις της ΜΠΕ, το επίμαχο γήπεδο με τις συγκεκριμένες προδιαγραφές και προορισμό αντιστρατεύεται πράγματι το βασικό σύστημα αξιών το οποίο υποτίθεται ότι προωθεί το έργο.
3. Το μέγεθος και η ένταση της λειτουργία του γηπέδου αλλοιώνουν δραστικά τη φυσιογνωμία του όμορου προστατευμένου παραδοσιακού οικισμού. Εξάλλου, ο αποκλειστικός προορισμός του γηπέδου για τη φιλοξενία επαγγελματικών αγώνων ποδοσφαίρου διεθνούς εμβέλειας και μεγάλης κλίμακας στερεί το ερασιτεχνικό Σωματείο των υποδομών που είναι αναγκαίες για τη εκπλήρωση των σκοπών του (ερασιτεχνικός αθλητισμός σε διάφορα αθλήματα, προπονήσεις κ.λπ.), και εν τέλει εξουδετερώνει στους σκοπούς αυτούς.
4. Η ΜΠΕ φαίνεται να εκλαμβάνει ως δεδομένο ότι το γήπεδο με το συγκεκριμένο μέγεθος και προδιαγραφές προβλέπεται από το ΡΣΑ και άρα είναι υποχρεωτικό. Για το λόγο αυτό, παραλείπει να εξετάσει άλλες πρόσφορες εναλλακτικές λύσεις με λιγότερο περιβαλλοντικό κόστος για το Άλσος και τον οικισμό και λιγότερα οικονομικά βάρη για το Δημόσιο, τον Δήμο και τους πολίτες.
5. Η ΜΠΕ εξετάζει το έργο αποσπασματικά και όχι σε συνάρτηση με την μείζονα πολεοδομική παρέμβαση στην περιοχή, με την οποία συνδέεται. Τα συμπεράσματά της είναι ως επί το πλείστον αόριστα, στερούνται τεκμηρίωσης και δεν προκύπτει ότι έχουν συναχθεί επί τη βάσει αναγνωρισμένης επιστημονικής μεθοδολογίας.

6. Η ΜΠΕ υποτιμά τις οξύτερες επιπτώσεις του έργου στην κυκλοφορία και τις μεταφορές, καθώς και στην ποιότητα ζωής, τις συνθήκες απασχόλησης και τους όρους διαβίωσης των κατοίκων.
7. Επίσης, η ΜΠΕ υποτιμά τα σοβαρότατα θέματα των έκτακτων περιστατικών, ασφάλειας των κατοίκων και πυρασφάλειας του άλσους και του οικισμού.
8. Η ΜΠΕ παραλείπει να εκτιμήσει με την απαιτούμενη επιστημονική πληρότητα τις επιπτώσεις κατασκευής και λειτουργίας του γηπέδου στο όμορο άλσος της Ν. Φιλαδέλφειας.
9. Τέλος, η ΜΠΕ αποδίδει ιδιαίτερη βαρύτητα στη θετική συμβολή του έργου στη διαφύλαξη της ταυτότητας του οικισμού και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Πλην όμως, τα συμπεράσματά της ως προς τα ζητήματα αυτά, όχι μόνο στερούνται τεκμηρίωσης, αλλά έρχονται σε ευθεία αντίθεση με καταγεγραμμένα πραγματικά γεγονότα βίαιων επεισοδίων και συγκρούσεων που αποδεικνύουν το αντίστροφο.

Πηγές - Βιβλιογραφία:

Environmental Impact Assessments; principles and procedures, Munn R.E., 1979, Wiley Press, Chichester.

Environmental impact analysis handbook, Rau, J.G.; Wooten, D.C. (eds.), 1980, McGraw-Hill Book Company, New York, NY

Environmental Impact Assessment; theory and practice, Wathern P., 1988, Routledge

Reviewing the Quality of Environmental Statements, Lee N., and Colley R., 1992

Environmental Impact Assessment; Cutting edge for the 21st century, Gilpin A., 1995, Cambridge University Press, Cambridge

Environmental Impact Assessment, 2nd Edition, Larry Canter, 1995, McGraw-Hill Science,

Environmental Assessment in Practice, Harrop D. Owen and Ashley N., 1999, Routledge, London

Handbook of Environmental Impact Assessment: Volume 2: Impact and Limitations, edited by Judith Petts, 1999

Environmental Impact Statements: A comprehensive guide to project and strategic planning. Eccleston C.H. John Wiley and Sons, 2000

Environmental Impact Assessment: A comparative review, 2nd edition, Christopher Wood, 2003, Pearson Education

Methods of Environmental Impact Assessment (Natural and Built Environment Series) 3rd Edition, Peter Morris, Riki Therivel. Routledge, 2009

Quality of environmental impact statements and variability of scrutiny by reviewers, Environmental Impact Assessment Review, Volume 30, Issue 3, 2010 (p. 169-176)

Introduction to Environmental Impact Assessment, 4th edition, John Glasson, Riki Therivel, Andrew Chadwick, 2013, Routledge

Αθήνα, 29 Σεπτεμβρίου 2015

Εκ του Επιμελητηρίου